

Nr. 5

AEGI

2. VEEBRUARIL 1924.

A. Stieren.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINNA EESTI KIRJAST.-ÜHISUSE

kirjastusel ilmunud

RAAMATUTE NIMEKIRI

- Käskivi.** Novellid. Adson, A. Hind 85 m.
- Taavet Soovere elu ja surm.** Romaan. Mait Metsanurk. Hind 120 mk.
- Saatuse tujud.** Jutud Vene-Austria võitlustest Karpaatides. J. Mändmets. Hind 130 mk.
- Poiss ja liblikas.** Novellid. A. H. Tammsaare. Hind 100 mk.
- Teekond Hispaania.** Reisikirjeldus. Friedebert Tuglas. Hind 200 mk.
- Pärisosa.** Luuletustekogu. Marie Under. Hind 85 mk.
- Nipet-Näpet.** Legendid, anektoodid ja tõsijuhumised. A. Jürgenstein. H. 50 m.
- Vähkmann ja Ko.** Fõljetonistlik romaan. O. Luts. Hind 100 mk.
- Tiibuse Jaak Tiibuse kirjavahetus.** I ja II jagu. Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. I jagu — hind 80 mk., II j. hind 150 mk.
- Tiibuse Mari ajalikud laulud.** Ajaloolised humoreskid. A. Kitzberg. H. 35 m.
- Eesti iseseisvuse teel.** I. Vene revolutsioonist Eesti vabadussõjani. Ülevaade 1917. ja 1918. a. sündmustest. A. Tammann. Hind 160 mk.
- Minu mälestused.** Adm. Joh. Pitka memuaarid. Hind 225 mk.
- Sõda Landesvehriga.** J. Poopuu. H. 100 m.
- Au langenulle.** Luuletused vabadussõja kangelastele. Aks. Kallas. Hind 200 m.
- Elu mäng.** Jutustus Eesti vabadussõjast. Mihkel Lüll. Hind 90 mk.
- Ahvide kasvandik.** Juhtumuste romaan. Ed. R. Burroughs. Inglise keelest L. L. Hind 200 mk.
- Kadunud mees.** Ülipõnev romaan. Inglise keelest L. L. Hind 160 mk.
- Loitev Koit.** Romaan Ameerika dollarite maalt. Jack London. Inglise keelest H. M. Hind 200 mk.
- Malailaste laev.** Romaan. Clark Russell. Inglise keelest. Hind 150 mk.
- Julge Mäng.** Kriminaalromaan. R. Augustin Freeman. Hind 80 mk.
- Punased lõunast.** F. Grass. Hind 60 m.
- Psükoloogia pääjooned.** I osa. Dr. H. Höfding. Tõlkinud K. Freiman. Hind 130 mk.
- Valitud Eesti rahvalaulud.** Antoloogia, eessõnaga rahvaluule üle. A. Saareste. Hind 130 mk.
- Kodumaal rännates II.** Piirisaare-Endla-Neeruti-Haapsalu. G. Vilberg. Hind 100 m.
- Kasvatuse radadel.** Kasvatuse õpetus. C. H. Niggol. Hind 630 mk.

KIRJANDUSE,
KUNSTI JA
KULTUURI
AJAKIRI

TOIMETAJA
ED. HUBEL
VÄLJAANDJA
TALL. EESTI
KIRJ.-ÜHISUS

ILMUB IGA NÄDAL

II AASTAKÄIK

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, PIKK TÄNAV 2

TOIMETAJA KÕNETUNNID ÄRIPÄEVIL 1-2

VEEL VAPIKÜSIMUSEST.

V. KURRIK.

I.

Praegu on vapiküsimus Eestis päevakorral ja sellepärast ajakohane ka laiemale lugejate ringkonnale mõnda sellekohaseid ajaloolisi andmeid ning põhimõttelisi arutusi pakkkuda.

Vapiks peab olema mõni sümboolne kujutus, mis kogu rahva ning territooriumi, s. o. riigi väliseks märgiks võib olla. Et teiste riikide vappidega välispidiselt ühevääridine olla, peab temal teatud, heraldikast enamvähem kindlaksmääratud vorm olema, see tähendab, tema ei tohi mitte lihtne maal ehk pilt olla, ega ka sarnane joonis, nagu mõni kaubamärk (trade mark).

Heraldika nõuetele vastav vapp seisab koos kilbist, millele pea-sümbolid on peale maalitud, ja ülemisest ning kõrvalisest dekoratsioonist, — harilikult kiivritest, kroonidest, lipudest, tamme- ja loorberipuuokstest jne. Oulisemaks osaks on igatahes kilbikujuline peajoonis. Kellele sarnane kuju ultra-demokraatlistel põhjustel vahet liig rüütlilik paistab, sellele olgu meeletuletatud, et ka antiik-rahvaste sõdurid mõnikord kujudega dekoreeritud kilpe kandsid; ja 911. aastal Pariisi linna valdavatel normannidel olid kirjuksmaalitud kilbid. Kuid päris-vapid ei ole küll mitte neist juhusliselt dekoreeritud kilpidest välja kasvanud (vaata „E. Gritzner: Heraldik“), vaid vanade sõjavägede lipu-märkidest. Rooma legioonidel olid selleks enamasti kotkad, ka hundid, kuldid, draakonid. Alguses oli sarnaseks märgiks metallist reljeefne kuju; pärast lisati veel värvitud riidest lipuke juure, ja viimati õmmeldi kujutus lipu peale. 300. aastal oli Bytsantsia sõjaväe lipu-sümboliks juba kristlik rist („in hoc signo vinces“). 12.

aastasajal maalisid kõik sõdurid omale kilpide või mantlite peale sõjaväe üld-märgi ehk värvid, mis niiviisi praeguse aja vormi-riide aset täitsid. Selle märgi õigustatud omanikuks oli riigivanem, kes ühtlasi ka sõjaväe ülemjuhatajaks oli. Nii tekkis siis riigivapp. Kesk-Euroopas oli selleks keisril veel Roomast pärandatud kotkas (ühepealine). Ristisõdade osanikud kandsid teatavasti kõik risti märgina.

13. aastasajal tekkis Saksamaal hulki iseseisvaid ilmalikke ning vaimulikke vürstisid, krahvisid, rüütliid, riigilinnu. Ja siis valis omale iga sarnane enam-vähem rippumatu valitseja või isik juba enda vapimärgi. Mõnedel perekondadel olid selleks vahet juba endisest vanemast ajast püsinud õue- ehk maja-märgid. Tihti sarnased, mis nende nimedega kokku käisid (n. n. „sprechende Wappen“), näit. von Bäril karu, v. Adlersbergil kotkad mäe tipul jne. Sarnasel viisil sündisid siis isiklikud ja väiksemate territooriumide ja omavalitsuste vapid. Pärast kodifitseeriti vapid keisrikoja valitsuse juures, ja katsuti selle üle valvata, et ainult selleks õigustatud isikud vapi omaks.

14. ja 15. aastasajadel olid ka linnade suurusgusematel perekondadel, n. n. patriitslastel oma vapimärgid; isegi tsunfti-meistrid tarvitasid vapitaoliste märkidega pitsatid, enamasti nende käsitööle vastavate sümbolidega. See komme pärandus ka meie linnades kuni 19. aastasajani: mina mäletan näit. veel, et minu vanaisal-tislermeistril pitsat oli kõiksugu tsirklite, vinklinurkade, peitlite jne. kujudega.

Omandas keegi valitseja sõdade või abielu läbi omale maad juure, siis lisas ta ka selle vapi oma endisele kaasa. Sel kombel tekkisid

viimaks suuremate isandate ja maa-alade komplitseeritud vapid, ka mõned uemate suurriikide omad.

16. ja 17. aastasadel oli vapiasjandus juba rohkem moe ehk edvistuse asjaks saanud; ja siis katsusid ka mitmed väiksemad herrad võimalikult kirjut ning toredat vappi soetada: vapisilt jaotati mitmesse osasse jne. — — Liivimaa heraldikas oli uuemal ajal pruugiks, et liht-aadel ühe kiivri kujutust vapisildil võis tarvitada, parunid kaks ja krahvid kolm. Niisama tarvitasid esimesed teatavasti viieharulist krooni, teised seitsme —, kolmandad — üheksaharulist ja hertsogid üksteistkümmeharulist.

II.

Eeldame nüüd, et lubatav ning põhjendatud on Eestis riigivappi kilbikujulise joone läbi püüta! Aga missugust valida? sest neid on mitu!

Muistsete greeklaste ja roomlaste sõdurid tarvitasid esiteks üht raskemat ning suuremat neljanurgelist vormi, n. n. scutum (S); teiseks kergemat väiksemat ümargust tüüpi, clipeus (C).

12. aastasajal oli laialt tarvitusel suur pikkk, alt teravaotsaline kilp, n. n. normannide tüüp (N), mis jalamehe-sõduri kogu keha kaitset. 14. aastasajal oli pruugiks väiksem, kolmnurgakujuline kilp (R): siis juba peast jalani raudriidega kaitstud rüütlid ei tarvitsenud suuremat! Järgmine väike neljanurgeline, alt ümmargune vorm (T) on 15. aastasajal eriti turniiridel ehk ratsapidudel tarvitusel, tema kõrval veel sama väike, kõrval-ääred sissepoole loogas. 16. ja 17. aastasajadel on kilp renaissansi mõjul dekoratiivsema kuju (D) omandanud ja täiesti ehteasjaks muutunud.

Minu arvates oleks kõige kohasem tüüp N., normannide vorm: tema on tuttavatest vormidest küll ainuke, mida ka muistsed eestlased võisid tarvitanud olla! Vanade roomlaste-greeklaste kilpidel ei olnud veel vapi-kujutusi;

ja pärastised vormid, alates R-ga, olid peaaugjalikult raudrüütlike sõjariistuks...

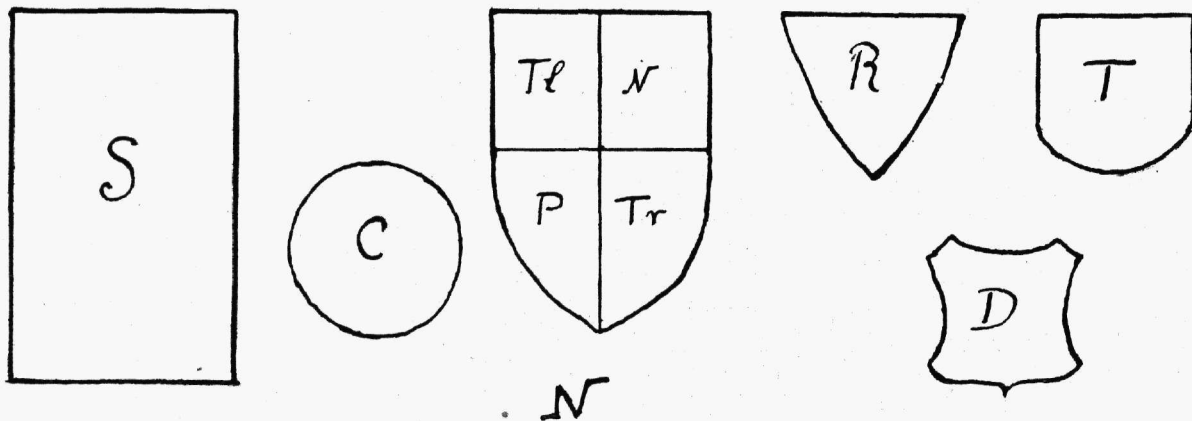
Joonisel N on kilp juba nelja ossa jaotatud. Sest ma eeldan, et meie kunstnikkudel korda ei lähe sarnast sümboolset kuju leida ehk luua, mis kõikidele nõuetele ning soovidele vastaks, ja et sellepärast tarvis on ruumi jätta mitmete sümboolide jaoks.

Kõige lihtsam ning ka heraldiliselt lubatav abinõu oleks kõikide Eesti praeguse maa-ala 13 linnade vapid kokku seada, nagu näit., ka Preisi kuningriigi vapis kõikide maakondade vapid on kokku võetud. Kuid esiteks muutuks meie riigivapp seeläbi liig kirjaks; teiseks on linnade vapid rahvale tundmatud ja elutsevad ainult arhiivides. Teiseks hädaabinõuks oleks ainult nelja suurima linna — Tallina, Tartu, Narva, Pärnu — vappe valida ja märgitud järjekorras sildile maalida. See annaks vististi kaunis dekoratiivse mulje. Pealegi olid nimetatud linnad keskajal ainukesed, kellel kodanline omavalitsus oli, kuna teised ainult piiskoppide või rüütlikonna losside agulitena elutsesid...

Kuid tõenäolikk on, et ka sarnane kavand laiemat poolehoidu ei leia; ja tuleb seepärast vapi sümboole täiesti iseseisvalt otsida.

Vaatame siis teiste riikide ja valitsejate vappide hulgas ringi, et vahet nende seast mõnda eeskujuks sündsat elukat ehk muud sümbooli leida, kui Eesti kunstnikud ei peaks jaksama midagi täiesti omapärast ilmutada!

Vappides kõige rohkem ärakasutatud märkiks on küll ühepealine kotkas ehk kull! Kahepealine kotkas oli keskajal ainult Bütsantsia keisririigis tarvitusel ja selle pärandusena 15. aastasaja teisest poolest saadik Vene riigis, sama aastasaja esimesest poolest ka Saksa, pärastiselt Austria-Ungari keisririigis ja viimati veel Lübecki hansalinnas. Aga ühepealised kotkad ja kullid tulevad vappides ette: Poola, Preisi, endise Saksa riigi, praeguse Austria,

Laulik Friedrich Kuhlbars. †

Sündinud 5. aug. 1841. a.

Surnud 28. jaan. 1924. a.

Ameerika Ühisriikide, Mehiko, mitme Lõuna-Ameerika vabariigi, Saksi hertsogite ja peale selle veel määratu hulga aadelimeeste vappides.

Peale kulli on vapiembleemina „lõvi“ omale võitnud nimelt „lõvi“ ehk lõukoer. Tema levimuse piirideks on üheltpoolt Persia kagus, teiselt poolt Soome põhjas ja kolmandalt Paraguay kauges edelas.

Euroopa praegustest riikidest esitavad teda oma vappides Soome, Läti, Rootsi, Daani, Tšeho-Slovakkia, Bulgaaria, Suur-Britannia, Hollandi, Belgia, Luksemburg ja Hispaania. Peale selle oli ta endisel ajal laialt esitatud Wittelsbachide suguvõsa vappides, näit. Baieris. Aadeli vappides tuleb ta võrdlemisi vähem ette: teda peeti rohkem „kuninglikuks“ loomaks. Ta moodustab ka osa paavstlikust vapist.

Kolme lõvi kombinatsioon esineb ainult Daani ja sellest tuletatud endise Eestimaa ehk Tallinna, siis veel Suur-Britannia ja Württembergi vappides.

Karu on Berliini linna ja Berni kantoni embleemiks, peale selle veel mitme Vene maakonna ja aadeli perekonna märgiks, näit. ka meismaalise von Baer'ide omaks, millisest suguvõsast kuulus loodusteadlane Dr. Karl Ernst von Baer võrsus.

Hobused tulevad eriti kombinatsioonis ratsanikkudega juba keskajal kaunis tihti ette; nii püsis ka Vene keisririigi vapi keskmises osas

ratsanik, kes lendmao torkab. Uuimal ajal valis Leedu endale sarnase ratsaniku embleemiks. Hobune ilma ratsanikuta on Braunschveigi embleemiks; sarvega hobune esineb Suur-Britannia vapis.

Härjapead on Volmari linna, Uri kantoni, Meklenburi hertsogi ja mõnede aadelimeeste märkideks. Lambad tulevad õige harva ette; minu teades ainult Austraalia liidu ja Uruguay vabariigi vappides ja endise Austria keisririigi kõrgeima ordeni „Goldenes Vlies“ märgina.

Selle vastu esinevad metssead ehk kuldid ohtramalt, eriti varajast keskajast päritolevates vana aadeli vappides. Põder on Württembergi ja Kuramaa endiste hertsogite vapiembleemiks.

Valgelevant on Siami kuninga, must luik Lääne-Austraalia osariigi ja kured mitme Rootsi ja Saksa aadeli-perekonna vapi-kujudeks.

Uss esineb Mehiko kulli nokas; draakon oli Hiina keisri embleemiks, ja India osariigi Travankuuri vapiks on teo-konnakarp.

Kalad esinevad iseäranis mõnes vanas linnavapis.

Lilled ja haljad puuksad ehk terved puud tulevad vappide pea-embleemidena võrdlemisi vähe ette; rohkem esinevad nad dekoratsioonina. Liiliad olid teatavasti Burboonide suguvõsa ning ka Strassburi linna vapi-märgiks; valge ja punane roos Lankasteri ja Yorki hertsogite omaks.

Krüsantheemi õis on praegu veel Jaapani vapiks. Puuviljaga kaetud õuna- või apelsiinipuu oli Oranje vabariigis, kuused Võru ja ühe väiksema Kuramaa linna vappideks. Vapisildi dekoratsioonina tulevad tihti ette loorberi ja tammepuu oksad, ka terved puud ja õitsevad lilled. Kõrsvilja vihud ei ole vappides seni pea sugugi ära kasutatud!

Taevatähed tulevad vappides võrdlemisi sagedasti ette: enamasti küll dekoratsioonina, kuid ka kilbil enesel. Näit. esineb ühes Rootsi aadeli-vapis tähekuju „Suur vanker“. Rootsi riigivapis tuleb ka üks tähtede salk ette, ja Soome vapis on lõvi tähtedest ümbritsetud. Läti vappi kroonivad kolm tähte kaunis efektselt.

Poolkuu ühes ehatähga on Türgi riigi ning ka uuema Egiptuse lipu-märgiks. Tõusev, kiirtest ümbritsetud päike tuleb mitmes riigi-vapis ette: Persias, Lätis ja mitmes Lõuna-Ameerika vabariigis. Viimastes esinevad vapi-piltidena ka veel mäetiivad, mõnes üksikus meretaguses koloonias ka purjelaevad.

Itaalia, Shveitsi ja Greakamaa vappideks on lihtne valge rist värvilisel põhjal...

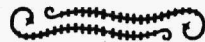
Nimetame veel, et keskajal kloostrid ja vaimulikud vürstid (s. o. piiskopid), osalt ka linnad, omale enamasti mõne püha kuju vapiks valisid (näit. Viljandi). Linnade vapipilt seisis muidu enamasti koos mõnest müürist ehk linna väravast, ka suurtest võtmetest (Tartu näit.). Pärast lisati nendele tihti juure selle vürsti embleem, kelle valitsuse alla oli sattunud (näit. Riia linna vapis). Eluta asjadest esinevad vappidel veel mõõgad kaunis tihti; uuemal ajal tulevad ka suur tükid ette, eriti Vene kindralite, nagu vürst Kutusovi, ja Ameerika väiksemate vabariikide juures. Rahuliku elu embleemidest vappide omanikud ja kokkuseadjad nähtavasti suuresti ei hoolinud, maha arvatud muidugi eelnimetatud vaimulikud ja kodanlised vapikandjad. Riikide vappidest ma leidsin ainult ühe vankri endise Transvaali ehk Lõuna-Aafrika „buuride“ vabariigi ja

raudadra Austraalia vapis. Ainult ankur tuleb võrdlemisi tihti ette. Nõukogude Venemaa embleemiks on, postmarkide järele otsustades, nähtavasti ristamis seatud haamer ja sirp...

Lahtine ramaat, arvatavasti piibel, esineb „Republica Dominicana“ vapis, peale selle veel ühe Rootsi aadelisoo ning ka Eesti Üliõpilaste Seltsi vappides, viimases pealkirjaga „Carpe diem.“

Elmisest ülevaatest selgub, et heraldika tuttavamad loomad juba kaunis ohtralt ära kasutanud on, kuna kaladest ja lilledest vähem on hoolitud. Viimased on heraldilises suhtes vahest küll võrdlemisi vähem iseloomustavad.

Kui Eesti vapi kokkuseadjad soovivad päris algupäraseid kujusid valida, oleks ülesanne tõesti kaunis täbar. Vahest tohib sellega leppida, et paar omapärast kujutust võetakse ja nendele lisaks ehk täienduseks mõni traditsioonaalne kuju!

LUGU, MIS EI VASTA TÕELE.

Palju aastaid tagasi elas Hommikumaal üks mees. Ta polnud vana ega noor, ei rikas ega vaene, ei ilus ega inetu, ei tark ega rumal. Sellel mehel polnud midagi mõistlikku teha ja sellepärast otsustas ta ühel päeval kirjanikuks hakata.

Sellepärast läks ta haldja juure ja ütles: „Kuule, armas haldjas, ma tahaksin saada kirjanikuks“. „Kena“, vastas haldjas, „sellega kingin sulle kirjutamisvõime“. Ja ta lõi kergesti vastu mehe paremat kätt. Mees pani oma ohvriannid maha ja pööras end minekule.

Äkitselt tuli tal aga midagi meele, ta pööras end ümber, tuli tagasi ja küsis:

„Aga, armas haldjas, millest pean siis kirjutama?“

„See on sinu enda asi“, vastas haldjas.

„Kuid ma ei või ometi teada, mis rahvas lugeda armastab,“ nurises mees.

„Noh, näiteks?“ küsis haldjas.

Mees istus, et võimalik oleks paremini järele mõtelda ja ütles:

„Moest.“

„Siis pahandavad usklikud,“ vastas haldjas.

„Telefoniühenduse halvast seisukorrast?“

„Siis pahandavad ametnikud.“

„Filosoofilisist küsimusist?“

„Siis pahandavad filosoofid.“

„Kirjandusest?“

„Siis pahandavad arvustajad.“

„Politiikast?“

„Siis pahandavad naised.“

„Üldteaduslikest küsimusist?“

„Siis pahandavad professorid.“

„Midagi lõbusat?“

„Siis pahandavad ametivennad.“

Mehel tulid pisarad silma, ja ta ütles: „Armas, hää haldjas, millest pean siis lõppude lõpuks kirjutama?“

„Iseendast,“ ütles haldjas.

„Kuid ma pole ju sugugi huvitav,“ vastas mees.

„Sellest pole midagi,“ vastas haldjas, „siis pahandavad vähemalt kõik.“

Tõlkinud R. L.

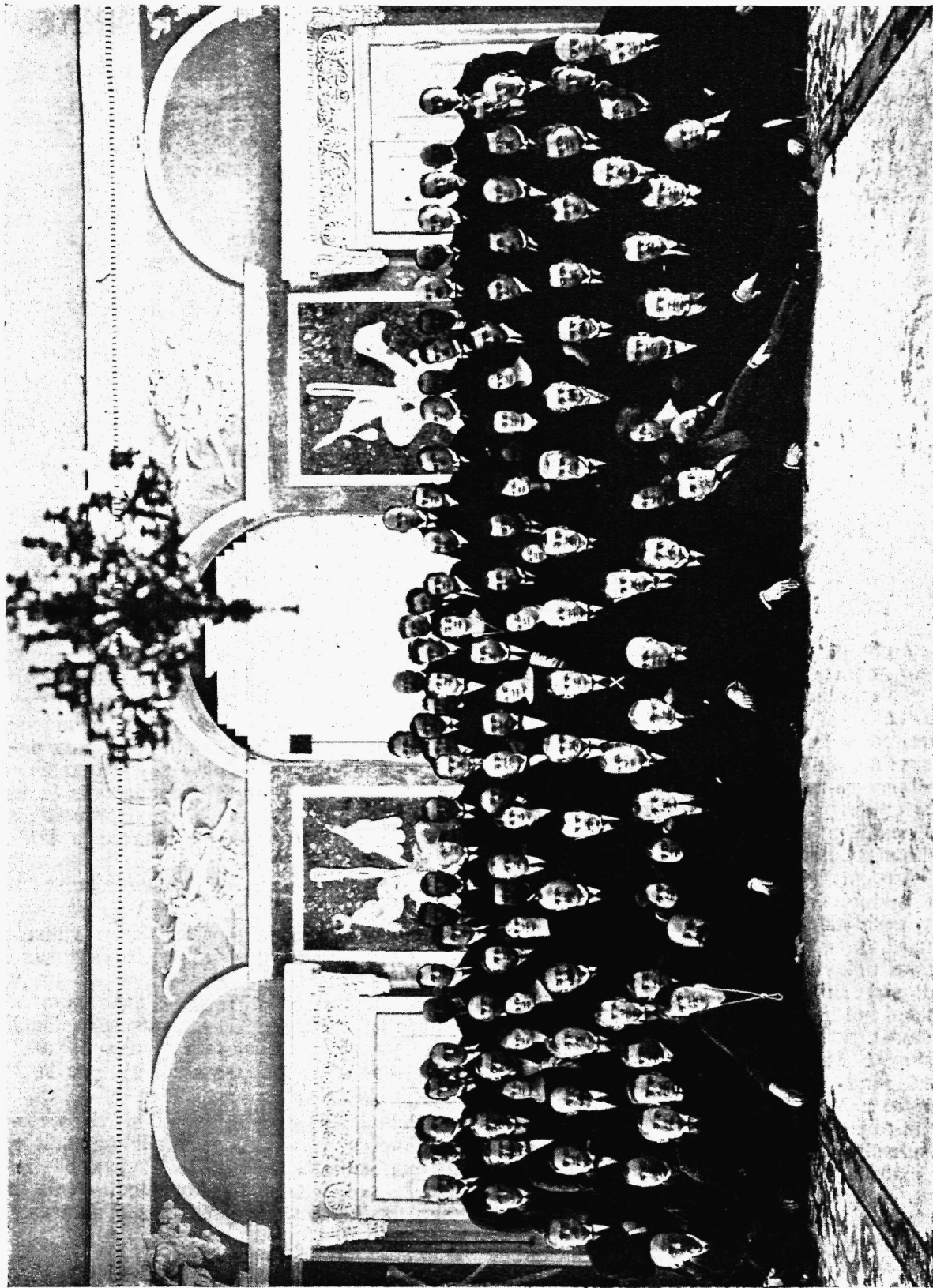

Foto Vannas.

Riigikontrolli ametnikkude pidulik koosviibimine selle ametkonna 5. aastapäeval.

Keskel (X) riigikontrolöör A. Oinas.

asjalikult otsustada kihluste ja pulmade kestvuse ja nende aja jaotuse.

Aja ja kulude kokkuhoidmise mõttes nähtavasti otsustati, et kiriklik kihlus („upslach“) ja kihlusepidu („gevebere“) peetaks ühel ja samal päeval, kusjuures piduliste arv pidi olema vastav varem antud määrusele. Vastasel korral ähvardati 10-margalise trahviga.

Kihluse päeval pidi peigmees pruudi majasse ilmuma enne kella 7 õhtul ja seal lahuma enne kella 11. Selle aja jooksul võidi tantsida ainult kolm tantsu, milleks võis soovikorral mängida ainult üks linna pillimees, kellele tasuks mitte üle poole marga ei tohtud anda. Määruse vastu eksijaid ähvardati jällegi 10-margalise trahviga.

Ühes peigmehega pidid pruudi majast lahuma ka kõik teised külalised ja ei tohtud seal peale selle enam mingit mängu ega tantsu ette võtta. — Ka peigmees ei tohtinud enam sel õhul pruudi maija tagasi tulla. Et aga just sel pidulisel tagasituleku kiusatus kõige suurem, siis määrati temale eksimise korral ka erilisel kõrge trahv, 20 marka, kuna teistele see ainult 10 marka oli.

Pulmapäeval pidi pruut juba enne kella 9 hommikul kirikus olema. Pruudi ehtimine kipus vist küll muidu liig pikale venima. — Pruutneitsite arv pulmarongis oli piiratud eelmiste määrustega. — Kihlamajas peetav pulmapidu pidi enne kella 5 juba lõppenud olema ja ei tohtud seal rohkem tantsida kui üks „pruudiring“.

Kui esmaspäeval noorpaar juba „voodisse oli viidud“, ei tohtinud keegi enam pruuti üles kutsuda, samuti oli keelatud peale selle igasugune mäng ja tants. Selle vastu eksijaid ähvardas jälle erilisel kõrge trahv, 20 marka.

Peale kihluste ja pulmade pidid peigmees ja pruudi sõbrad määratud ajal ilmuma „kantseleisse“ aru andma, kas pidutsemisel ka tõesti kõik määrused korralikult peetud.

Järgmised Tallinna luksusmäärused kuuluvad juba reformatsiooni ajajärku ja käsitavad küsimusi, mis varem lahtiseks jäetud. 1524. a. määruses langeb peaaegu naisterahvaste riietamise peale. Keelatakse ära pikakäistega kleidid, pärlikraed, kalliskividega ehitud vööd ja peakatted, samuti siidist, floorist, damastist, kamelotist kleidid jne. Eriti rõhku pannakse tanuete peale, kusjuures nende kandjaid jällegi liigitatakse vastavalt nende seltskondlikule seisukohale: suure killa prouade tanuetehted võivad kuni kahe margani väärt olla, teistest killadest prouade omad aga ainult poolteise margani.

1533. a. luksusmäärus käsitab peaaesjalikult jällegi kihluste ja pulmade pidamist. Kuna eel-

mised määrused midagi ei kõnele kihlusepidude külaliste hulgast, määratakse nüüd selle ülemääraks 12 meesisikut peigmehe ja samapalju naisterahvast pruudi poolt. Muud pidutsemise tingimused jäid endisteks. — Kui pruut kihlatud oli, ei tohtinud ta enam väljaspoolt teisi neidusid enese juure maija võtta, oma õmblustööd võis ta lasta ainult väljas teha.

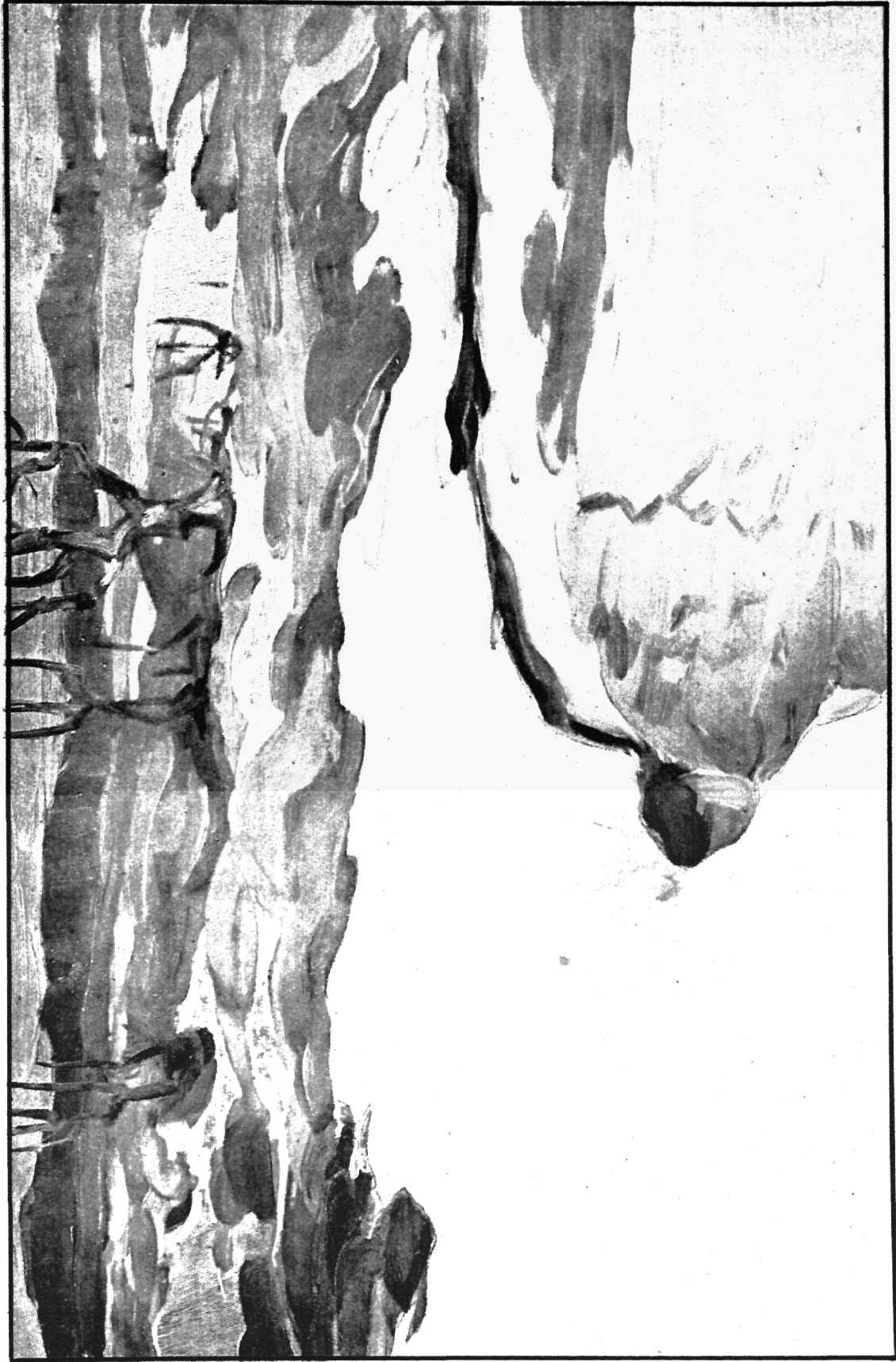
Peigmehele keelati oma peiupoisse laupäeval kostitada, samuti ka pruudile maiustusi saata. — Lähemalt oli määratud, missuguseid kinkisid peigmees ja pruut pulmade puhul võisid anda. Peigmees võis pruudile annetada ühe kullatud vöö, ühe paari pronksist pandlaid, ühe kullatud? (tekst arusaamata), ühe siidirätiku, kolm hõbedast nõõpnoela, ühe paari kingi ja tuhvlid ja ühe paari sukki. Peigmees tohtis veel kinkida pruudi emale, õele, lastele ja teenijatüdrukule pruudimajas igale ühe krae ja paari kingi, sulastele samas aga ühe särgi ja paari kingi. Ka oma majaperenaisele, tema lastele, teenijatüdrukule ja sulastele tohtis peigmees samasuguseid kinkisid anda. Kellele muule ei tohtinud peigmees pulma puhul midagi annetada. Ja selle vastu eksimise kor-

ral oli eriti kõrge trahv määratud — 30 marka, kuna teiste punktide puhul see harilikult oli ainult 10 marka. — Pruut omalt poolt tohtis kinkida ainult särke, kraesid ja taskurätte. Naiskülalised ei tohtinud pruudile midagi annetada; ainult kaasavaraks ja pulmakostiks võidi anda vaba soovi järele.

Sama määrus keelas hoopis ära varrupidud. Last kirikusse saata võisid ainult viis naisterahvast, nende hulka arvatud ka vaderid. Hambarahaks tohtiti anda ainult 12 shillingit.

Kõik need ülalesitatud Tallinna luksusmäärused kuuluvad orduaegsesse ajajärku ja annavad kujuka pildi sellest, kuidas kõrgem kohalik võim aru sai oma ülesannetest „linna ausesse ja üldise kasu pärast“ võidelda ja kui kaugele kodanikkude isiklikku ellu ulatasid selle püüde teostamise vahendid. Samuti on sel puhul iseloomuline see visadus, mida publikumi lõbutsemistung maksvate määruste vastu avaldas. Ikka ja jälle paisus ta etteehitatud tammil taga, otsides ja uuristades augukesi, mille kaudu läbi nriseda ja laiemat voolu saada. Uute luksusmääruste ülesanne oli neid tekkinud avausi kinni toppida. Selgus, et polnud küllalt pulmaliste arvu seaduslikust ülemäärast; leiti tarvis olevat teisi kitsendavaid määrusi pidude kestvuse, riietamise ja rea pillamise ja lõbutsemise nähtuste vastu.

Kuid mitte ainult „üldine kasu“ polnud nende luksusmääruste eesmärgiks. Neis kajastuvad selgelt ka toleaeagsed sotsiaalsed vahekorrad. Ühiskondlik erinemine vajutas

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

KEVAD.

E. VERBER.

PRAEGUNE TALLINNA LINNAVALITSUS.

Pildistatud Tallinna raekoja saalis.

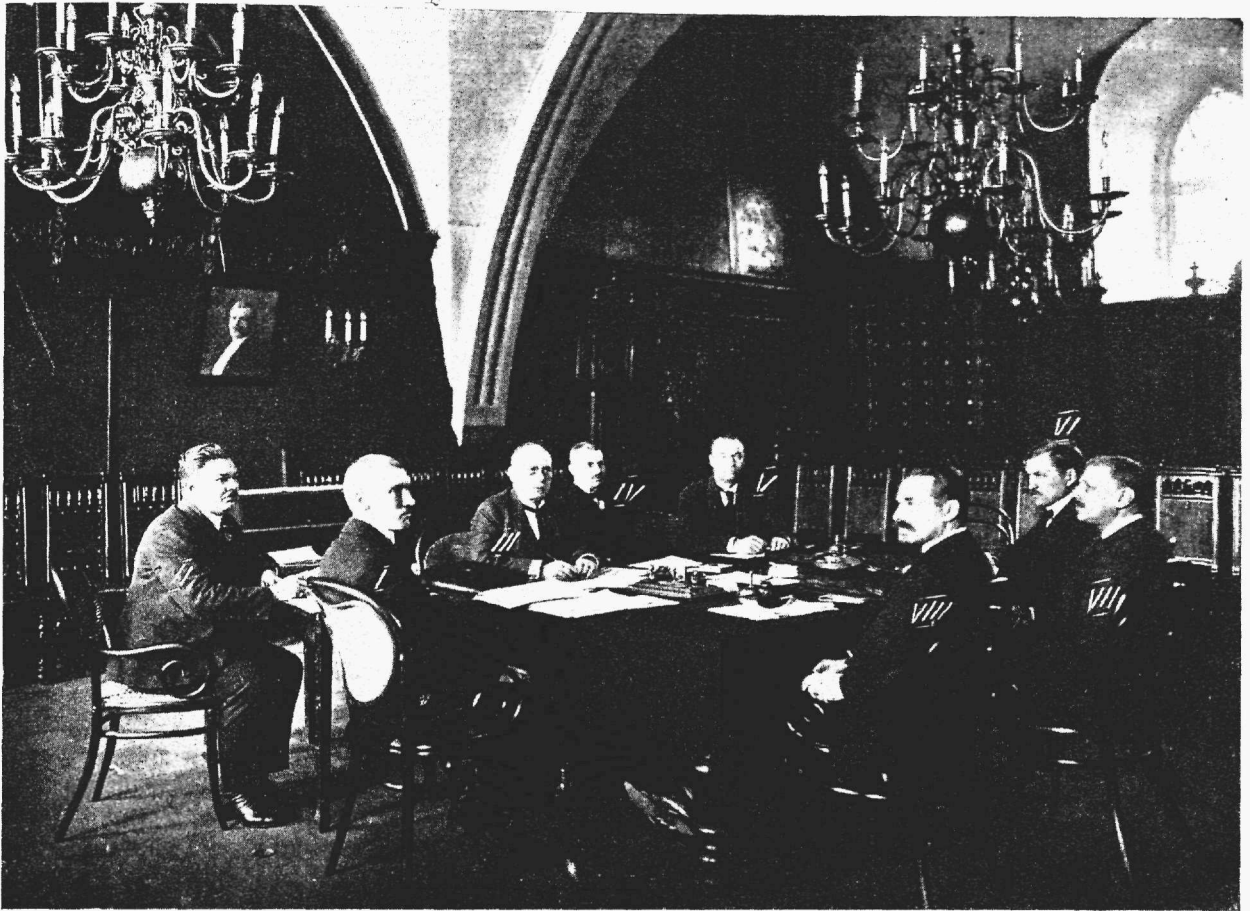

Foto Vannas.

I. A. Uesson — linnapea. II. R. Münth — linnasekretäär. III. H. Saat — linnapea abi. IV. A. Bürger — linnanõunik. V. R. Lehtmets — linnanõunik. VI. E. Paimel — linnanõunik. VII. R. Maydell — linnanõunik. VIII. A. Kuks — linnan.

ka neile oma märgi peale. Sellest oli tingitud see eritlemine rikkaste ja vaesemate vahel, nagu see ilmneb juba esimeses määruses, samuti ka laiemate õiguste andmine suure killa liigetele, nagu see esineb hiljem.

Seisusekohaste kommehete ja välismärkide puhul olid ühiskondlikud ülemkihid keskajal ja uue aja algul eriti valvel. Ka meie maa kroonikad jutustavad mitmel korral tülidest, mis sel puhul tekkisid. Nii näituseks kõneleb Russov, kirjeldades tülisid kaupmeeste ja käsitöölise vahel Liivi linnades: „Siis oli ka mitte vähe vaenu nende naiste ja tütarde riiete pärast, kuidas üks naine mitte teise moodi riides ei tohtinud käia. Ja kui ühe nahksepa tütar Tartus enese oli kaupmehe tütre sarnaselt ära ehtinud ja kiriku läks, siis kutsuti mõned linnasulased Tartu linna raadilt vahti pidama ja kui aus vaene tüdruk kirikust välja tuli ja midagi paha ei aimanud, siis kargasid linnasula-

sed välja ja kiskusid tema ehted kõige ilma ees maha“ (Leetbergi tõlge, I osa, lhk. 62—63). Samal pinnal olid hõõrumised ka Tallinnas üsna harilik nähtus. Pinda selleks oli siin seda rohkem, et linnanõukogu ja kodanikkude ülemkiht, kes suure killa ümber koondus ja kelle hulgast nõukogu täiendati, oli eriliselt aristokraatlike ilmega³⁾. Selle ülemkihi klassipoliitiline tendents leidis enesele avalduse ka luksusemäärustes, nagu see teisteski linnades sündis.

Luksusemäärused, mis Tallinna uues poliitilises olukorras, Rootsi valitsuse all, välja anti, ei erine oma olemuselt palju eelmistest. Nende ülesandeks on peaaegu alikult viimaseid täiendada. Nii näiteks keelatakse 1564. a. määrusega pulmades muude alkoholiliste joo-

³⁾ O. Nottbeck u. Neumann, Geschichte und Kunstdenkmäler der Stadt Reval, I, lhk. 68—69.

kide tarvitamine peale veini. Ja sedagi ei tohi külalistele pakkuda varem, kui küpsis lauale toodud, kuna peale selle, kui viimane toidukäik läbi, „või ja juust laualt võetud“, veini valamine pulmalistele keelatuks tunnustatakse. — Üldiselt langeb selles määruses pearõhk pruudi ja peigmehe kinkidele. Võrreldes eelmiste määrustega pehmendatakse nüüd neid teataval määral. Nii näiteks tohib peigmees peale varem lubatud kinkide pruudile annetada veel ühe kullatud kaheküünralise keti, mille küljes võib olla pärlite ja kranaatidega kaunistatud hõbedast ehteasi, mis aga ühes ketiga ei tohi kaaluda üle kaheksa loe jne. Pruudil lubatakse peigmehele kinkida peale varem nimetatud asjade üks paar püksipaelu ja öömüts; nende küljes aga ei tohi olla midagi kullast ega hõbedast jne. Üldiselt jäävad muud punktid selles määruses enam-vähem endisteks. Ainult trahv on mõne puhul tõstetud kõrgemaks — kuni saja margani, mis osalt seletatav toleaege rahakursi langemisega. Ka rõhutatakse veel eriliselt, et on keelatud igasugused ööpidustused ja „ajakohatu purjutamine, mille tõttu öö ühes päevaga kasutamal viisil kaotsi läheb ja rikutud saab“.

Järgmine luksusmäärus Tallinnast, mis küll ilma daatumita, kuid nähtavasti kuulub XVI aastasajasse, on eestkätt huvitav selle poolest, et ta annab pulmalõuna söögisedeli ja pulmapidustuse suuruse olenevaks teeb sellest, missuguse killa liigete poolt ja missuguses killamajas seda peetakse. Suures killamajas lubatakse esimeseks toiduks mustsupp (swarte Juchenspise), kuna rammuleem värskel lihaga ära keelatakse. Teiseks võib olla küpsis, mille juure alkoholilistest jookidest lubatakse anda ainult reinveini; kolmandaks sink, mesivorst ja keel; neljandaks riis; viiendaks või ja juust parajal määral, ainult kolm, neli tükki igaihele. Lõpuks pole keelatud külalistele pakkuda õunu, pähkklaid, kooke. Öhtulaual lubatakse anda merevähja küpsist ja selle juure ainult lõunast ülejäänud külmi toitused, kuna värskel liha juurekeetmine on keelatud. Teistes killamajades peetavate pulmade söögisedel võis olla üldiselt samasugune. Kuid määrus teeb vahet pulmaliste arvu juures, vastavalt sellele, missuguses killamajas pulma peeti. Suures killamajas võis külalisi olla 120 meesisikut, nende hulka arvatud kutsutud linnanõukogu liikmed, peale selle aga veel kirikherrad ja väljaspoolt Tallinnat tulnud külalised. Naisterahvaid võis kutsuda ainult 80. Kamuti killamajas võis olla pulmalisi 80 meest ja 60 naist, Olevi killamajas aga 60 meest ja samapalju naisterahvaid. — Kuna esimeses luksusmääruses pulmaliste hulk oli tehtud olenevaks pruudi jõukusest, võttis

nüüd sama kihipoliitiline tendents oma aluseks pulmapidajate kuuluvuse teatavasse killasse, mis oli tingitud killaolu hoogsast arenemisest eelläänud ajajärgul.

Luksuse vastu võitlemine kestab Tallinnas edasi ka XVII ja XVIII aastasajal. Kuid enam pole siin määruste andjaks sel alal ainult linnanõukogu, vaid ka riikliku võimu esitus. Tähelepanuväärne ses suhtes on kõige pealt Rootsi kindralkuberner Gustav Oxenstjerna määrus 1645. a.⁴⁾, mis antud „maanõunikkude, vanemate ja kogu rüütelkonna“ nõusolekul ja käib kogu maa, ka talupoegade ja aadli kohta ja käsitleb ka rida muid küsimusi. Luksuse vastu võitlemise alal ei too see määrus oluliselt midagi uut, vaid kordab peaaesjalikult endiseid, meile juba tuttavaid korraldusi, nagu ta seda ka teadlikult rõhutab. On ainult huvitav, kuidas ka selles määruses seisuslik ajavaim enesele tunnustuse leiab. Nii kaevatakse, et kogu maal, alevites ja ka Tallinnas, „mitte-aadlist naiste ja neitsite hulka on tunginud suur uhkus riides ja et need esinevad pea ühesarnaselt aadlikkude prouadega ja vähe neist erinevad, kuna aga sellega üldine *status politicus* korratuse viiakse ja aadlikku seisust mitte vähem ei alandata.“ Sellepärast keelatakse kõigile mitte-aadlist naistele kandmast „aadlikke ihukatteid ja riideid“.

Peale selle määruse avaldamise andis Tallinna linnanõukogu veel mitmed määrused luksuse vastu; nii riietamise kohta 1665. a. ja pulmamääruse 1668. a.⁵⁾ — 1691. a. on säilinud määrus, mis pealkirjas nimetatud „Generale-Kleider-Ordinance“. Ka selles nurisetakse kõigepealt „ülemäärase hiilguse ja uhkuse“ üle, mis eriti naiste riietamises avalduvat ja ausais inimestes „suurt meelepaha“ tekitab, mis seda kahjulikum, et see sündivat „hoopis raske, veel kunagi mitte läbielatud“ nälja-ajal. Et „kõik senised head ja isalikud manitsused, ka ühes seega, mis selle vastu herrad vaimulikud sagedasti püüdnud ja lõpuks ka auväärse kogukonna enese poolt katsutud teha, midagi pole suutnud korda saata“, siis tahetakse nüüd selle määrusega „neid toredaid ebapruuke kord ja jäädavalt lõpetada“. Selleks avaldatakse riietamisel keelatud artiklite nimestik, mis näitab huvitavalt selle luksuse laadi ja ulatust, mis Tallinna kodanikke XVII aastasaja lõpul valdanud. Ja nimelt kuuluvad keelu alla kallihinnalised ehted kullast, teemandist, pärlitest; väljaõmmeldud ja teravninadega kingad,

4) Archiv (Bunge) VII, lhk. 303 ja e.

5) Mõlemad määrused olid mulle kättesaamatud; on käsikirjas prof. Iverseni kogus (Peeterburis), — W. Winkelmann, Bibliotheca Livoniae historica (II trükk nr. 4428 ja 4429).

bordeeritud kindad ja sukad; tsoobelnahast muhvid ja kindad; pitsidega põlled ja öömüt-sid, samuti ka meesterahvastel pitsidega kaelarätid ja käiksed (ainult naisterahvastele lubatakse pitsidega taskurätid, kusjuures aga pits üle nelja sõrme lai ei tohi olla). Edasi ei lubata kanda valge-, kuld- ja hõbepitsidega kaunistatud värvilisi kleite, kallihinnalisi riidesorte, nagu krepp, floor jne. — On iseloomuline, et see luksusmäärus kinnised vankrid ehk „nõndanimetatud luigekaelad“ lubatuks tunnistab, „sest et pea igamees selle enesele on muretsenud“. Ei lubata ainult, et kirikusõidul selle ette kaks hobust (s. t. üle ühe) rakendataks, kusjuures ka ära keelatakse kullatud hobuseriistade tarvitamine. — Lõpuks ei jää ka seisuslik vaim selleski määru-ses avaldu-

mata. Nurisetakse, et teenijatüdrukud „preilidele järele ahvivad“ ja manitsetakse leivavanemaid hoolsalt selle vastu võitlema. Luk-suse vastu võitlemise otstarbel teenijate keskel määratakse ka nende palga ülemmäär kindlaks, mille pidamine sunduslik.

Viimane luksusmäärus, mis antud Tallinnas 1780. a. kohaliku Vene asekuuberneri poolt⁶⁾, käib ainult aadli kohta kogu maal, kuna linn otsekohe-selt kõrvale jäetud. See ei tähenda aga sugugi, et linnas eneses võitlus luksuse vastu enam ei jätkunud. Ka XIX aastasajal jäid endised määrused sel alal esialgu maks-vaks. Ja alles uute olude, uue individualist-likuma ajavaimu mõjul tumustati võitlus luk-suse vastu endiste vahenditega otstarbekoha-tuks.

ESIMENE BALTI LAULUPIDU TALLINNAS.

Selle pealkirja all kirjutab Saksa leht „Illu-strirte Zeitung“ 29. aug. 1857 Tallinnas tol ajal toime pandud laulupeost järgmist:

„Suuremal osal Saksa-Vene Läänemere provint-sidest on oma lauluseltsid ja arvurik-kad, valitsusest asutatud korporatsioonid. Mõte neid kõiki üldiseks laulupeoks ühendada sai alguse Tallinna kaupmeeste ja literaatide lauluseltsist ja võeti kõigilt seisuseilt elavalt, olgugi asja uudsuse pärast järelemõtlevalt, vastu. Peab arvesse võtma, et linn oma kau-bandusliku tähtsuse kaotuse järele ainult veel minevikule elab ja seepärast tardunult kõige vana küljes ripub, nii et palju head tahet ja energiat tarvis läks, et seda juba vanast ajast valjult piiratud ringidesse ja rühmkondadesse killustatud seltskonda üksmeelsele ettevõttele virgutada. See aga on nüüd hiilgavalt korda läinud; see on ilusam võit, mille pidu linnale toonud, ja uued sõbralikud suhted kohalikkude elanikkude kui ka naaberlinnade vahel on küll õigusega välja kutsunud lootusi elavamaks ühiskonnaeluks nendes provint-sides.“

Pidupäevi, milleks pidukomiteelt 29. juuni, 1. ja 2. juuli oli määratud, kirjeldades ütleb leht: „... linnal oli pidulik välimus; vana rae-koda, kaupmeeste ja kodanikkude gildemajad ja paljud eramajad olid lippude ja pärgadega ehitud ja kõigil tänavail oli märgata ennenä-gemata elavat liikumist. Pidukomitee, mis 16 seltsi liikmest koos seisis, oli kaupmeeste gil-desse, nõndanimetatud börseaulasse, kokku tulnud ja saatis sealt külalistele mitmele poole vastuvõtjad-saadikud järele. Iga üksik selts toodi pidulikult kohale muusika saatel ja Tal-linna lauluseltsi lipu all. Börseaulas tervitas

komitee esimees iga seltsi südamliku kõne ja tervitusjoogiga, nagu vana komme seda nõuab. Selle järele anti igale külalisele pidustuse üld-märk, hõbedane kannel lilla-rohelise lindiga, Eestimaa värvidega.“

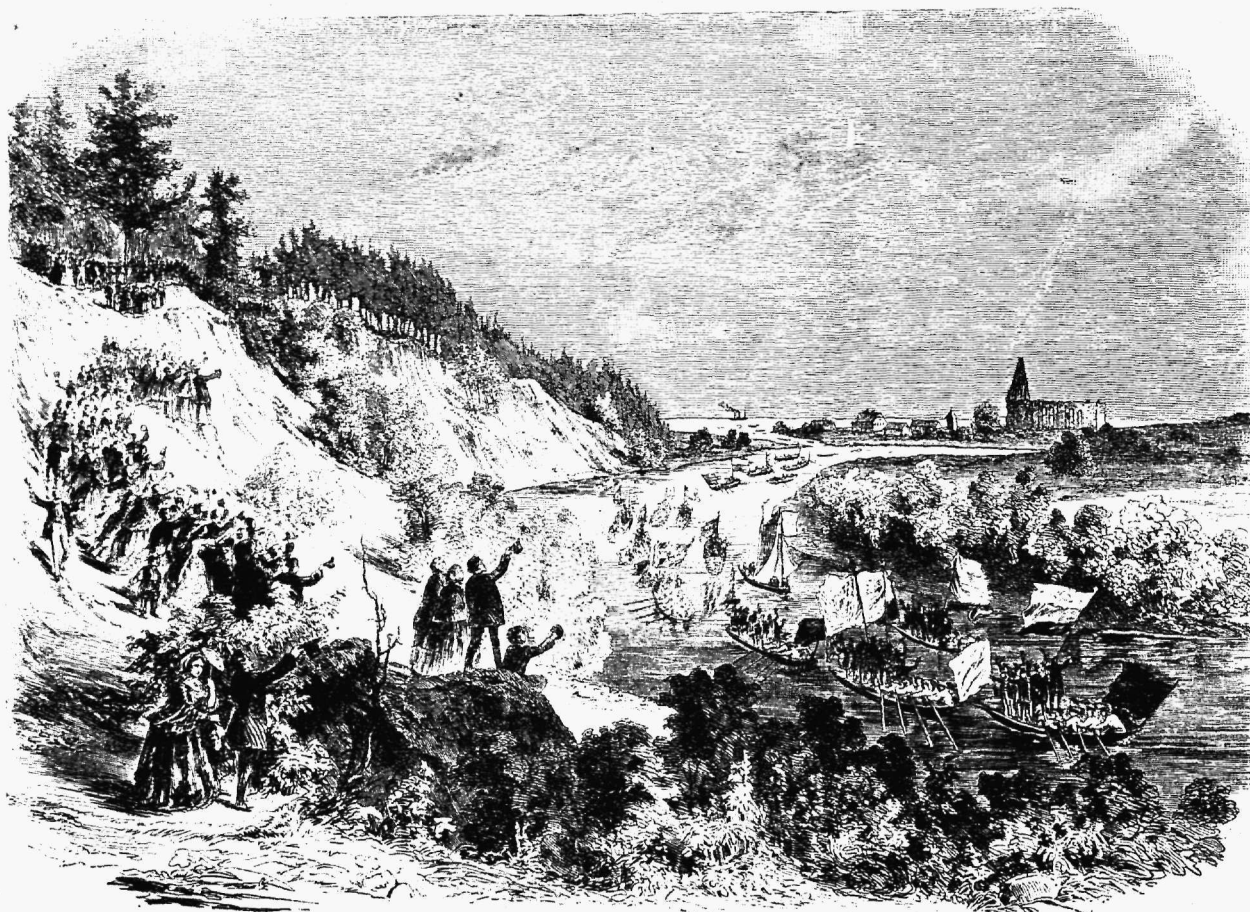
Külalistest, kes pidust osa võtma tulnud, nimetab leht järgmisi: „... kõige pealt väga kallis külaline — violoncellomängija Karl Schubert, Tallinna kodanikulauluring, Tartu üliõpilased, lauluring Riias, Narva lauljad ja lõpuks selts Pärnust.“

„... 29. juunil jõudsid kohale ka mereteed oodatavad külalised. Kõige pealt Peeterburi selts muusikadirektor Meyer'iga eesotsas. Kuna aurulaevad sadamasse sisse ei sõida ja reisijaid reidilt paatides ära peab tooma, ava-nes kohane juhuse külalisi pidulikult ehitud luu-pides ja muidugi muusika saatel ning lippude all randa tuua.“

„29. juuni õhtul algas tõeline pidu õieti peale. Kella 6 ajal läksid mitmed lauluseltsid oma lippudega börseaulast raekoja ette suu-rele turuplatsile. Oli iseäralik ja võõrastav ja ometi lootustäratav kõiki Balti värve aas-tasadade järele jälle kord ühiseks algatuseks ühendatuina näha. Kõrgelt ülalt raekoja aken-dest lehvisid vanad linna-lipud, pleekinud ja rebenenud, nendest allpool värsked, säravad uuemast ajast — pidi vist küll, olgugi teadvu-seta, rahvahulgast mõte läbi käinud olema, et siin mitte ainult tore vaatamäng silmale ei ava-nenud, vaid midagi enam, sest nii vaikselt, nagu see säärase inimhulga juures vaevalt

⁶⁾ Ära trükitud Beiträge z. K. Est-, Liv- und Kur-lands I, lhk. 215.

ESIMENE BALTI LAULUPIDU 1857. A. TALLINNAS.

Lauljate sõit Pirita jõel.

mõeldav, oodati laulu algust. Koraali „Üks kindel linn ja varjupaik“ esimeste toonide juures paljastasid kõik pea.“

Raekoja eest on mindud Niguliste kiriku, kus lauljate jaoks altari ees kõrge tribüün oli ehitatud. Kirik, tema ees olev plats ja ümberkaudsed tänavad olnud rahvast tungil täis. Laulud olevat hästi ette kantud.

Teisel pidupäeval olevat „Kadrioru lossi vanas pargis“ kontserti antud, kus põliste pärnade alla laululava ehitatud olnud. Ka on õhtul linnas võõrastele mitmesuguseid pidustusi toime pandud ja üldse meeleolu väga ülev olnud. Muuseas on ka suureviisiline lõbusõit Kosele korraldatud.

Kolmanda päeva õhtupoole olevat C. Schubert mitmete lauljate osavõtul linnas kontserdi annud. Pidustuse lõpetuseks olevat linnas suurepärase rongikäik lippude all ja 200 tõrviku valgusel toime pandud. Rongikäik lõpe-

tatud turuplatsil, raekoja ees, samas, kus pidustused algasidki; seal kõlanud läbi öö rahvahümn ja hurraa-hüüded Vene tsaarile; seal heidetud ka tõrvikud käest ühtekokku keset platsi ja pidu lõppenud sama hiilgavalt, nagu algaski.

Esimene „Balti“ laulupidu jäi ka viimaseks sellesarnaseks. Balti laulupidude asemele tulid varsti Eesti laulupidud. 1869 a. pannakse Tartus esimene Eesti laulupidu toime. Väga võimalik, et J. V. Janssen, esimese laulupidu peakorraldaja, „Balti“ laulupidust eeskuju võttis ja sellest ergutust sai.

Eesti laulupidude tekkimisega jäi „esimene Balti laulupidu“ ka viimaseks. Saksa organisatsioonidel ei olnud küllalt elujõudu, et suuremat laulupidu korraldada, puudusid ka lauljad ja mängijad suuremal arvul. Ka kuulajaid ei oleks Saksa ehk n. n. „Balti“ laulupidud kunagi nii suurel arvul leidnud kui Eesti omad.

SÜDAME JOON.

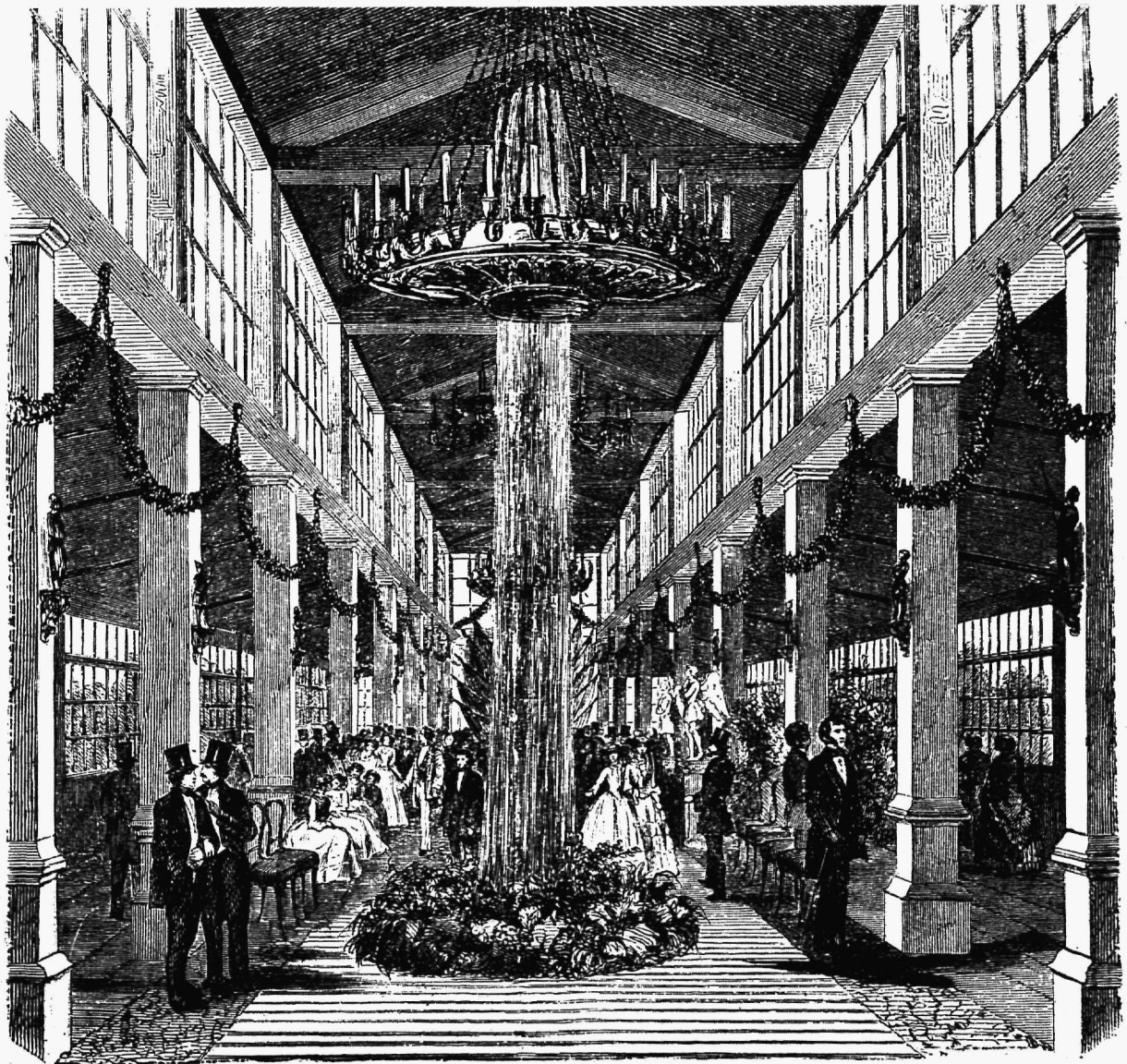
Itaalia kirjaniku LUCIANO ZUCCOLI jutuke. Tõlk. —li.

Sel õhtul pidi Cesarino Flores kella üheistkümnese rongiga Milanost Genuasse jõudma ja ta naine ootas teda oma võõrastetoas ühes Giulio Matteiga, kes ta mõlemaid ilusaid käekesi oma pihus hoidis. Giulio Mattei ei olnud tema armuke, kuid oli kindel, et pea selleks saab — sellepärast oligi kindel, et sel õhtul Nanetta oma käsi ära ei võtnud.

Juba pool aastat otsis Giulio põhjust ilusa, kõhna Nanetta Flores'i käe puudutamiseks,

juba pool aastat kestis see flirt, — visiidid, erutavad kokkusaamised kõigi ühiste tuttavate juures, aga alati eemalt, kuigi vaheks oli vast ainult sentimeeter. Ja kui Giulio ärevusest närvides vast sekundikski sõandas kaugemale minna, peatas Nanetta teda väljusarnase sõna ehk vaatega. Lõpuks ei olnud ka Nanettal midagi selle vastu, et eemaldada seda sentimeetrit, mis nende vahel, sest Giulioga tundis ta ennast niisama väljaspool hädaohtu, kui enese

ESIMENE BALTI LAULUPIDU 1857. A. TALLINNAS.

Pidu laulupidu saalis.

varjugagi, ja mis patt see siis on, kui ilus naine vähe armastub oma enese varjusse. Üks ainult hoidis teda tagasi — tal tuli liig sagedasti oma sõpradelt kuulda, et Giulio on võrdlemata rumal. Aga Nanetta oli uhke ja mõte, et ta nimi on seotud „selle rumala Mattei“ nimega, ei meelitanud teda. Ise oli talle arusaamatu, miks Matteid rumalaks peeti, kuid ta oli praktiline naine ja võttis asjaolusid arutamatu arvesse, ning ootas sellepärast ammugi juba Giulio poolt mingisugust mõistuse avaldust selleks, et see enese armastust avalikult väljendaks. Halb oli see, et Giulio ei aimanudki seda, ja mida tungivamalt Nanetta hallid valjud silmad imet oodates temale näkku vaatasid, seda rohkem täitus ta süda ja tühjenes pea. Ammugi juba arutas ta mitmesuguseid salapäraseid liginemise plaane, kuid nii kui Nanetta liginis, lendas mõtlejal kõik peast.

Sel õhtul märkas Giulio õnneks Nanetta parema käe näitesõrmes uut sõrmust suure safiiriga kitsas mustas emailis; et teda lasta sõrmust vaadelda, lubas Nanetta pilguks Giulio kätte oma käe. „Kuidas olla?“ arutas Giulio. „Kas suruda ta kätt? Kui surun, vast tõmbab ta käe ära, vihastab ja on terve tund tusane — ja tunni pärast tuleb mees. Kui mitte suruda, — kes teab, kudas jälle on uus sõrmus, mis õigustab sarnast shesti...“ Süda peksis tal rinnus ja kolme kokku tõmmates vaatles ta tumesinist kivi, kui tahaks ta teda osta ja hindaks veel puhtust, väärtust ja kaalu.

— Kenake käsi! — otsustas ta, kohe ise sellest lausest hirmudes, ehk temas küll originaalsust oli vähe.

— On teil mõnesuguseid teadmisi hiromantiast, Mattei? — küsis Nanetta, tema käest oma elutut, pea surnud kätt mitte võttes.

Giulio kogus end kui hüppele valmistudes, ja silmi tõstmata ütles ta katkendliselt:

— Vähe, — ja.

— Tõesti? Teie olete hiromant? Ja mina ei teadnudki. Siis jutustage ometi mulle — kuulutage ette minu saatust. — Ja ta pööras oma peopesa üles, kergitades sealjuures vähe varukat. Giulio pani oma käe alla, nagu hoides nõrgemat. Nanetta julgustas teda armatsevalt.

— Ja mina ei tea midagi hiromantiast. Ning põlen otse uudishimust. Kui Milanosse sõitis Fraija — mäletate, see kuulus ettekuulutaja, kellest kirjutati ajalehis! — ja kõigile kuulutas ette nende saatust kahekümne liiri eest, mina ükski ei läinud. Tuleviku saladus meelitas ja kohutas mind. Mõtelge: äkki oleks mulle öeldud, et surm lähedal...

Kena käsi võpatas nende sõnade juures Giulio käes ja see tuksatas kui elektrivoolust,

hakkas jumalakartmatult valetama, tuletades ähmaselt meele kõike, mida ta kunagi kätest kuulnud, käejoontest, käevormest...

— Andke ka pahem, — palus ta, ja saanud selle, jätkas: — Elujoon on pikk, sügav, — ei, elate kuni kõrge vanaduseni... Peajoon...

— Teie olete ju suurepärane hiromant! Miks pole teie mulle varem öelnud?

Ja õrnroosad käekesed vajutasid nõrgalt Mattei kätele, nagu liblika katsesarved. Giulio mõtles silmi tõstmata homse päeva peale ja selle peale, mis kella ajal avatakse raamatukauplused.

— Kui teie astuksite minu juure, ma näitaksin teile oma raamatuid. Kas tahate tulla homme kell kümme? Meie vaatame raamatute järele teie käejooni...

— Ärge rääkige rumalusi. Noh, edasi...

— Peajoon on alguses selge, terav, kangekaelne...

— Õigus. Niisugune ma olen.

— ... aus, kiireta...

— Õigus, jätkake. Teie teete mu ärevaks oma ettenägelikkusega.

— Südame joon...

Nanetta käed kadusid äkki ja Giulio tõstis hirmunult silmad, nagu arusaamatuses, kuhu nad võisid kaduda.

— Siia tullakse, — sosistas Nanetta, istudes sügavamalt tugitooli ja võttes laualt raamatu.

— Cesarino?

— Ei. Cesarino läheb vaksalist otse klubiisse.

Sisse astus teener ajalehega kandikul.

— Signora peaks lugema seda lehte. See on erasõnum. Genua—Milano liinil on rongiõnnetus olnud.

Nanetta hüppas toolilt ja haaras lehe.

— Kus see on? Mattei, kus võib see olla?

— Kolmandal küljel, — teatas teener ükskõikselt.

„Rong nr. 74, mis Genuast 19,30 välja sõitis,“ luges Nanetta, „tormas täiel käigul väikest Lokate jäämast mööda sõites kaubarongile peale. Neli vagunit on purustatud ja põlesid ära. Surnuid on arvatavasti palju ja haavatuid veel rohkem. Vallitsusvõimud sõitsid automobiilis õnnetuskohale, et esimest abi anda.“ — Mu Jumal! Ja Cesarino? Ta pidi ju selle rongiga sõitma. Giovanni, käskige kohe auto anda... Kus see Lokate on? Kas kaugele? Tooge juht. Ta peab herra kabinetis riiulil olema. Jumal, mis õnnetus! Ja just täna...

Teener läks välja. Nanetta, kahvatanud, tungis Giulio kallale.

Ja just täna... kui teie siin rääkisite kõik-sugu rumalusi.

— Milleks mina siis siin?

— Milleks, milleks! Olgu teil vähemalt julgust vaadata näkku sellele patule, mis tegite, mida taltsite minuga teha samal ajal, kui vaene Cesarino... kes teab... võib olla... suri...

Teener tuli tagasi, tuues teejuhi.

— Kas käsete otsida?

— Palun, ja rutem.

— Lokate on Milanost viisteistkümmend kilomeetrit kaugel.

Kuid autojuht sõitis vaksali herra järele.

— Telefoneerige temale kohe, et ta sõidaks siia minu järele. Ruttu!

Vaevalt jäid nad üksi, kui Nanetta Giulio ära ajas, kinnitades temale, et nemad — nemad mõlemad on süüdi, et see, mida nad teinud — on patt, et teda eluaeg piinab südame-tunnistus, sest sel ajal, kui ta mees piinles, põles ja suri, tema... Ja Giulio läks, pead norutades. Siis ilmus toaneitsi kasukaga ja konjakiga. Nanetta telefoneeris oma emale, kes millestki aru ei saanud, sest oli täiesti unine; ilmus autojuht autoga ja Nanetta sõitis lõpuks koos autojuhi ja teenriga, vaatamata öö ja külma peale, otsima oma meest. Vihma valas; Nanetta oli meeletu hirmust ja südame-tunnistuse piinast — ta ei suutnud enesele andeks anda oma kergemeelsust.

Ainult kui nad Milanost välja sõitsid ja rattad porise maantee kividel hüplesid, märkas ta, mis ringi sünnib; kuid sellest ainult kasvaid ta piinad: talle näis, et see pimedus ja vihmavalang ja kõue on ainult taevase viha nähtavad märgid, mis tema, patuse, vastu sihitud. Vaene, vaene Cesarino! Millega on ta pahem sellest rumalast Matteist! Ja kui langenud ja rumal ta ise on, kui ta võis nii libiseda mööda patu kallakat teed, peatamatult, piinata, isegi armastuseta — ainult teiste eeskujul... Ja kas lõpuks ei näita selgelt see kole katastroof, mis sündis samal momendil, kui tema juba valmis oli kiusatusele järele andma, et seal üleval on keegi või miski, kes võimsam temast, hoides nii tema süütust!... See mõte julgustas teda ootamatult. Naine, kelle puhtuse eest hoolitseb isegi taevast, saates müristamist ja värku, vihma ja rongide kokkupõrkeid surmude ja haavatutega ja ainult selleks, et õigel ajal teda päästa — pole harilik naine.

... Ja kasuka varukaga pühkis ta äärmast klaasi, vaadates pimedusse, nagu lootuses näha

selle Võimsa ilmumist, kes kõrgustest tulles nagu tõmbas teda südame-tunnistuse rüüst, et peatada kuristikku veerel... Kuid väik pimestas ta silmad ja ehmunult pugus Nanetta auto-nurka. Vististi on Cesarino juba surnud. Jah, muidugi. Ja ta ei saanud isegi teda jumalaga jätta — talle üles näidata — muidugi mitte üles tunnistada, mitte andeks paluda — oma kahet-sust õrnade hoolitsemistega kui ravitseja, kui õde, kui naine... Üksi, täiesti mustas... Tarvis kohe homme kutsuda õmbleja. Need kaks kübarat, mida ta hiljuti moodiäris nägi, võib ümber teha, sameti võib ära võtta... Kre-piga näevad nad kenad... Kes oleks võinud seda öelda, kui ta neid imetles!... Ja sõbrannad? Oh, mis piin!... Kuid sellela ei saa. Kõik ajalehed räägivad ta vaestest Cesarinost, ja temast, lehest, nii noorest, nii rõhutust... ja sellest, kuidas ta tonnas talle appi öösse, äik-sesse... Blondiin on leinas alati kena... Ja see loll Mattei, ega midagi, vast katsub talle ligineda, toetudes oma ammuaegse tutvuse, oma sõpruse peale, et ette nihutada oma kandidatuuri peigmehe kohale... Mis kolelus! Vastikus! Ja tema usaldas teda nii — isegi mehest jutustas mõnda — nii mõnesugust tüh-ja... Mis kolelus!... Millalgi enam ei näe ta teda... Ei iial!...

Automobiil tormas suure kiirusega kividega sillutatud külateed. Viilkus latern, siis teine; kuuldus vastutuleva automobiili huige. Mootor jäi seisma; teener avas ukse.

— See on raudteejaam... Ma lähen vaatan... Signora parem ootab siin...

Kuid Nanetta hüppas kohe välja, tormas hoonesse; uktsel sules sandarm talle tee.

— Lähen mehe juure... Otsin oma meest...

Välja astus ohvitser, viisakalt tervitades.

— Palun minu järele, signora. Rahustuge.

— Surnud... Kus on surmasaanud?

— Surnuid on ainult kaks.

— Ainult kaks?

— Õnneks, jah. Kaks naist.

— Kaks naist ainult? — ja Nanetta sam-mus ettepoole.

— Annan teile sõna. Ainult kaks daami, väljamaalased.

Nanetta haaras teisest kinni.

— Aga haavatud? Kus on haavatud?

— Siin, esimese klassi saalis. Siin on ka arstid, keda kohe Milanost välja kutsuti, kõige tarvilikuga. — Ja ta astus kõrvale, andes Nanettale teed.

Umbes tosin vigastatud inimest lammas laudadel ja diivanitel ja oigas. Nende ümber ta-

litasid arstid. Nanetta nägi verist otsaesist, seotud kätt, paljaid jalgu. Haavatu nägu oli kaetud rätikuga — lambi valgus tungis temale silma.

— Cesarino! — karjatas Nanetta, määrgates salli valge-sinisega, mida ta mees alati teele kaasa võttis. Kui aga sall ära võeti, leidis tema all vana nägu halli põskhabemega.

Sandarmiohvitser ei lahkunud temast — alati aupaklik, armastusväärne.

— Aga kus ta siis on? — imestas Nanetta.

— Olete teie kindel, et teie mees selles rongis sõitis?

— Täiesti kindel.

— Reisijad, kes vigastamatud, asusid teistesse tubadesse ja puhvetisse. Mõned, kui ma ei eksi, leidsid endale külas ulualuse. Tahate, vaatame?

Nad läksid läbi teenistusruumide, kus riietesse määsitud mehed ja naised endid gruppides soendasid ja ärevalt mõtteid vahetasid. Kuid Cesarinot polnud siingi. Ohvitser avas Nanettale ukсед, mis puhveti viisid. Keskmise laua ääres lambi all istus, pabeross hambus, päris rahulikult Cesarino, segades lusikaga auravat kohvi klaasis. Siin istus veel inimest viiskümmend, kuid Nanetta toomas otse mehe juure — ja mõistis äkki, et see on terve ja puutumata, rahulik ja täiesti ükskõikne kõige vastu — ja see rahu näis Nanettale häbematuna. Ta asus mehe ette, kahvatu, välkuvate silmadega.

— Sina!... sina!... Sa pole isegi haavatud?

Cesarino hüppas üles, nihutas naisele tooli, tehes talle meelituste ja õrnade sõnadega etteheiteid asjatu sõidu pärast öösel vihma ja äiksega...

— Mul läks ainult nüüd, kaks tundi peale kokkupõrget, korda sulle telegrafeerida, et minu vagun roobastest välja ei jooksnud, et ma terve ja puutumatu ja palun endale autot saata. Kallis, kallis Nanettake!...

Kuid Nanetta ei leidnud sõnu. Ta aina värises vihast.

— Vaiki. Tean ise. See on rumal, naeruväärt...

— Ei ole ometi; sugugi pole naeruväärt ja rumal. Just vastuoksa, see on kole armas sinu poolt? Kuid kuidas said sa teada?

— Ütlen sulle: vaiki! — sisises Nanetta. Mees ruttas talle lähedale nihutama kuuma kohvi, konjakit, kuivikuid. Äkilise liigutusega segas ta teda:

— Konjak on mul omal kaasas, autos. Võta oma kohver ja söidame.

— Oota, ma kutsun Giovanni, et ta asjad võtaks...

— Miks selle peale aega raisata. Võta ise, — käsutas Nanetta ja Cesarino võttis sõnakuulelikult oma kohvri ja läks naisele järele. Automobiili istudes küsis Nanetta:

— Kus on su kaelasall? Kas unustasid tema?

— Andsin tohtrile. Seal oli üks vanake murdunud jalaga... Temal oli tarvis nägu katta...

— Aa! Saan aru... Tänan.

— Mis eest?

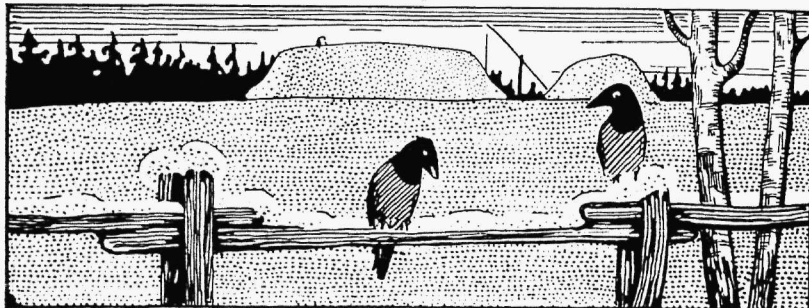
— Nii, ei millegi eest. Noh, söidame.

Sõitsid. Vihm andis järele. Nanetta ei lausunud terve tee sõnakestki. Cesarino jutustas temale täielikult ja asjade korras rongide kokkupõrkest, hirmsast tõukest, karjatustest, reisijate hirmust, haavatute õigetest, valitsusvõimude kohalejõudmisest, telegrammide saatmisest... lõpuks vaikis temagi — väsimus võttis võimust. Katsus korra naise kätt pihku võtta, kuid see tõmbas käe kohe tagasi. Cesarino otsustas, et pärast sarnast ärritust ja sarnaseid heroismiavaldusi on loomulik naisel vähe närviline olla, ja uinus...

Järgmisel hommikul kell üheksa magas ta veel, kui Giulio Mattei temale kõlistas, pärides tema tervise järele. Vastas Nanetta.

— Pole midagi, pole midagi... Kõik on hästi. Muuseas, teate?... See, millest rääkisime, on kell kümme, nagu kokku lepitud...

Nanetta riputas toru konksu ja vaatas põlvaga naeratusena uksele, mille taga rahulikult magas tema mees, kelle vastu saatus liig lahke jlnud.

VIIMNEPÄEV.

WALTHER NITHACK-STAHN'i romaan.

5

Tõlkinud J. R.

Philander longib risti ja põiki läbi linna uulitsate, viimaks seisatab ta ühe peene võõrastemaja ees, mille eesriidega varjatud peegliklaasist akende taga punakad lambid hõõguvad. Ta mõtleb natuke, siis astub ta saali, täis inimesi, laskub ühte sohvamurka ja tellib reinveini. Kelner uurib tema kulunud ülikonda ja kuulab üleolevalt sõna. Kõik on siin sumbutatud: sammud pehmetel põrandavaipadel, sumbutatud on valgus kaetud ja lilledega kaunistatud laudade kohal, herrade ja daamide jutuaajamine, kes tagasihoidlikult üksteise vastas istuvad. Philander naudib seda pilti kui näitemängu ja hingab mõnuskelles õrna riiete ja sigareti lõhna sisse. — Kõrvaloleva laua ääres ütleb keegi, kes praegu sinna istunud, poolkuuldavalt: „Sellel hullul mehikesel oli ikka natukene õigust ka —“

„Ma palun sind, Ludvig, ma olen kokkunud mul värisesid kõik liikmed —“

„See oli muidugi väga sündmatu, seda niisugusel asjaolul välja ütelda, koguni karistatav teguviis seda kirikus ütelda; aga mis see hea jutlustaja kõneles, veenis siiski õige vähe-seid —“

Daam tõmbas kinda käest.

„Kuidas nõnda? Kas me mitte kõik patu-seid pole?“

„Sa tead, et ma niisuguste maitsekiusimuste üle ei vaidle — kelner, jahutage pudel hästi ära!“ ..

„Hea küll, herra parun.“ —

Philander laseb omale sigarette tuua, surub ennast mõnusasti pehmesse istmesse ja puhub pikkamööda suitsu läbi nina välja, ehk see küll teda kõhima paneb. Vahete-vahel kostab vaikne taldrikute tärin, nugade ja kahvlite salajane lõgin... Millest võiksid need inimesed sosistada, kes seal vastamisi istuvad? Rahu-likkude, kindlate nägudega. Ainult seal nurgas joob üks paar teineteise terviseks, ettevaatlikult liiuiakse klaasid kokku, naeratades vaatavad nad teineteisele silma. —

„Elagu elu! Hüüdke ometi! Hüüdke: Elagu!“

Kõik pöörasid pead sinna, kust hüüti, kõik vaatavad küüraka, väikese mehe poole, kes seal klaasi kõrgele tõstab.

„Mis te vaatate mulle nii imestanult otsa? See on võib olla viimne õhtu selle kauni maakera peal — siis ei pea mitte nii vagune olema! Süüa ei maksa enam, aga juua — juua, kuni me

variseme ja siis klaas ära purustada!“ Ta lööb oma klaasi vastu lauda, nii et see puruneb.

Herrade monooklite, daamide lornjetide taga on põlglikud pilgud, kehitatakse õlgu, pööratakse selg.

„Mispärast nii pahased olete? On see hea kombe vastu? Kuradi pihta, varsti vilistame ühest ja samast august. Jah, niikaua kui emand maakera meiega südamlikult keerles, maksis nende toim, kellel on midagi ja kellel pole midagi. Minu daamid ja herrad, jandil on lõpp! Oleme ometi kõik samasugusest munast pugenud ja söidame üksmeelselt tühjusse tagasi. Kergitage näokatet — head vendsust!“ Ta kahmab tühja klaasi, täidab selle täis ja joob tühjaks.

Nüüd läheb kõik ümberringi elavaks. „Üks joobnu!“ ütleb keegi. Hüüded: „Kelner!“ „Peremees!“ Mõlemad ruttavad juure. „Minu herra, te tülitate võõraid. Minge välja!“

„Aga mispärast? Kas me ei viidaks nüüd enne lõppu veel kord ühiselt aega? Imimsugu on nii kaua lahus laudade ääres istunud. Jutlustaja ütleks: üks elas toredasti ja maitse elu lõbusid, teine lames uulitsakividel. Kes teab, kuidas see uues elus olema saab. Tõendatakse, et asi saab ümberpöördud olema. Võib olla maksab nüüd nii mõnelgi ühe vaese kuradiga tuttavaks saada, et too pärast kusagil tema eest seisaks!“

Äkki ütleb kõrval lauas istuja kõvasti: „See on ju too inimene peakirikust, kes jumalateenistuse ajal õpetajale vahele rääkis. Nõrgameelne!“

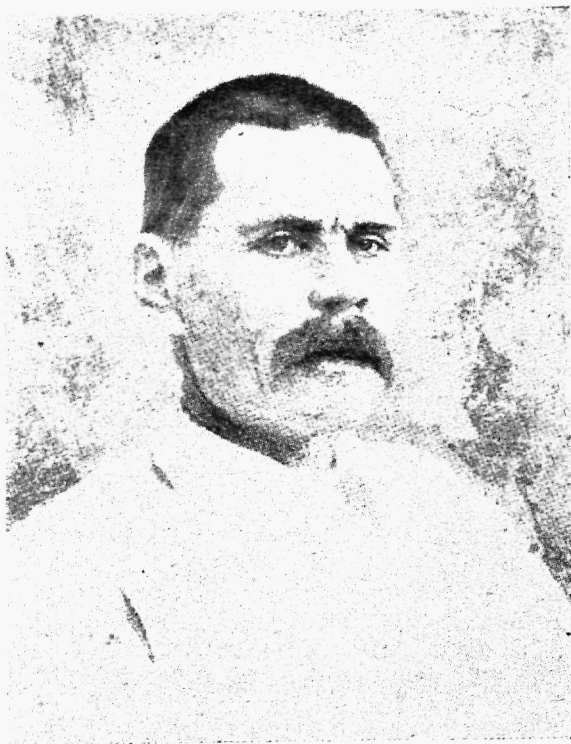
Daam kõneleja kõrval karjub: „Üks jumalateotaja!“

Nüüd tõuseb suur kära. Vihast punased näod. „Välja! Välja! Politsei!“

Philander pahvatab heledasti naerma. „Ikka veel tahate vägivalda tarvitada? Minu herrad, kas te pole kuulnud: Sõjal on lõpp? Homme pole enam valitsust ka mitte!“

Peremees ja kelner võtsid temal teine teise käe alt kinni ja tõmbasid tema istmelt üles... „Oodake ometi, kuni oma raha kätte olete saanud. Te peate ometi oma matused kinni maksma!“ Ta kugistab viimase klaasitäie alla ja viskab paberraha laua peale.

Ukse juures pöörab ta ennast veel kord talle hääletult järgi vahtiva inimestesalga poole: „Õnnelikku taevaminekut, minu herrased!“ Siis on ta väljas. —

Maksim Gorki,

kuulus Vene kirjanik, on hiljuti väljamaalt Moskva tagasi jõudnud.

Mõned silmapilgud saadab seltskond vaikides mööda.

„Raiskoitus,“ ütles ühe peremees ja kätsub üleolevalt naeratada. Ta uurib paberraha: „Kust ta selle ka varastanud on?“

Laia kuldkäevõruga daam õhkab: „Hirmuäratav inimene!“

„Jah, mehikesel on siiski teatud mõttes õigus —“

„Ma palun sind, Ludvig —“

„Mis seal palumine aitab, kui ilm hukka läheb.“

„See pole veel sugugi tõestatud!“ hüüab keegi kusagilt nurgast.

„Ma pole väitnud, et see sündima saab. Ma ütlesin „kui“... ja selleks juhtumiseks peame nii õelda valmis olema.“

Nüüd lendavad küsimused ja kostmised läbi saali. „Paraku seavad endid paljud selleks valmis! Kõige halvemad elemendid!“

„Seda on tähele pandud!“

„Need elajad haistvad vabadust!“

„Varsti ei või enam oma elu peale kiindel olla!“

„Ja kes on süüdi? Valitsus!“

„Ei, täheteadlased!“

„Ei, see neetud õnnetust toov täht!“

Lühike naer tõuseb saalisolijate seas ja vaib sama kiiresti. Vaieluse alustaja ütleb: „Mulle näib, et siin ei või inimlikkudest süütegudest juttugi olla. Siin ähvardab saatus, mille võimalusest jätkub, et kõike inimlikku segi paisata. Arvate, et rahval silmi peas polegi? Need on sama hästi neil kui meil. Seal ei aita mingisugused silmalapid, igal juhtumisel ootavad meid ees rasked päevad —“

Ülevalt kostab tume kõmin, mis pikkamööda kaugeneb.

Naiste kiljatus. Paljud on istmetelt üles kaaranud.

„Pikseilm, muud mitte midagi.“

„Rahustu ometi!“

„Seda võis juba taevast aru saada.“

„Tule koju, Ludvig... Mina lähen... parem on, kui me kodus oleme.“

Seltskond läheb rahutuks, nõutakse kelnerilt arvet.

Peremehe nõuanded: „Aga, minu herrased, vihma sajab. Vaadake ometi, inimestel on vihmavarjud valla.“

Ei viivitata. Keegi suure kasvuga herra mõõgalöövide armidega näo peal naeratab häbelikult: „Minu naine on ebausklik, teate, nii kui suurem jagu daame kõik.“

Natukese aja pärast on saal tühi.

*

Philander ruttab kõuekõmina saatel läbi kitsaste hallide, vanade majadega uulitsate; sajab jämedat, sooja vihma. Lämmatava õhu

Kuulus Rootsi rändaja ja Kesk-Aasia uurija Sven Hedin, sõitis hiljuti Moskva Venemaa olusid vaatlema.

käes peksab harjumatu viinast tema tuiksoon, ta peatub vahete-vahel vaarudes seinä ääres. Seal on ka lai ehitus, mis oma akenderidatega kui loss selle linnajao majadest kõige kõrgem on. Philander on just kui selle maja alaline elanik ja kodunenud, ta avab ühe ukse teise järele, läheb treppidest üles, mida vägev vabadusjumalanna kuju ehib, jumalanna ees on tööriides mehe ja naise kujud, kes teineteisele kätt annavad; Philander astub kõhklemata suure, valgustatud ruumi. — Praegu räägib see pika juustega ja ägedasti vehkivate kätega kõneleja seal puldi ääres: „Mina jään arvamise juure: see on hästi läbi mõeldud, laialt ettevõetud lõök töörahva vastu. Teatakse, et üleilmiline revolutsioon ukse ees seisab. Selle ärarhoidmiseks haaratakse viimast abinõust meeleheitlikult kinni: antakse ilma hukkumise teada. Loodetakse, et selle sõnumi pärast otsustav võitlus edasi lükatakse ja vist veel rohkematki. Kui, nii kui mina oletan, ettekuulutatud sündmus täide ei lähe, siis tahetakse töötavatele hulkadele vähemalt nõndanimetatud tervendavat hirmu sisse ajada. Tahetakse pimedat ajajärku jälle esile kutsuda, kus valitsevad klassid endid iseäranis hästi tundsid. Kui neil tol ajal siin maa peal elu natuke hädaohlikumaks muutus, siis kui orjastatud inimkond järele mõtlema hakkas, siis pistis taevataat aegsasti viitsa taevast välja, et üleannetud lapsed vagusad oleksid. See pidi tähendama: Oodake aga, kui te mitte kärmesti kotiriideid selga ei pane ja tuhka pähe ei riputa ning oma pattusid ei kahetse, siis käänatakse teie kaelad kahekorra.“

Naerulaine käib koosoleku ruumist läbi.

„Mehed ja naised, panete teie tähele, mis nõu on kodanisel seltskonnal? Meie peame, kui vanal, heal ajal, maa asemel agarasti taeva pärast mures olema, et rikkad ja võimsad maa segamatult enese vahel ära jagada võiksid. See on valitsejate vana võte rahvast järeleandlikuks teha — hirmutada millegiga seal üleval. Olin täna peakirikus —“

„Ah!“

„Muidugi mitte mingisugusel muul põhjusel, kui tahtsin ainult kuulda, kuidas ka seal see taevane uudis ära kasutatakse. Ma ei pettunud oma ootustes. Kõigevägevama needmised sadasid aina meie vaeste patuste peale alla...“ Kõneleja kirjeldab jumalateenistuse käiku... „Ja nüüd tuli rõõmustav üllatus...“ Ta räägib Philanderi õpetajale vahelesegamise ära ja aimab rusikaga vehkides Philanderi liigutusi järele: „Mina süüdistan! Mina!“

„Kindlasti oli see vastuvaidlus hea ja pani Tema Kõrgeaususe õige piinlikku seisukorda. See süüdistus oli ainult valekohta saadetud.

See ei aita midagi, et üks vaene kuradike taevast süüdistab, mis niisuguste asjadega sugugi tegemist ei tee. Selle eest on teatud osa inimkonnast vastutav, missugune, seda ei pruugi mul enam ütelda. Sellelt osalt peame meie — tööinimesed — parema maapealse elu kätte võitlema. Ainuke süü, mis meie üles tunnistame, on see, et me seda paremat elu veel kätte võidelnud pole. Seepärast peab meie vastus võimumeeste uue nõudmise peale —“

„Meie lakkame töötamast!“ hüüab keegi. Tormiline kiiduavaldus ja käteplaksutus.

„Te võtate mul sõna suust. Seekord peab aga tööseisak üldine ja otsekohe erandita olema, nii kuidas ilm seda veel näinud pole. Eeskujuks meile on merisõja järsk katkestamine meeskondade poolt, kes ülemuse käsku keeldusid täitmast. Kõige valitsuste ja nende abiliste teadaandmise peale peab kõigi rahvaste üksmeelne töö seismapanek järgnema ja sellega algab ilmarevolutsioon. Neile peab õigus jääma, nendele kavalatele rehkendajatele, see maakerale peab hukkuma — aga see peab uuele, paremale ruumi tegema, maakerale, kus õiglus valitseb, mida meie jumalate ja inimeste poolt tänini asjata oodanud oleme!“

Tormiline kiiduavaldus.

„Läbirääkimised üleriikliste tööliste-ühingute juhtidega on käimas. Võib täieliku üksmeelsuse peale kindel olla. Palun teilt volitust meie nõusoleku teatamiseks, et homme vara hommikul kõiges viies ilmajaos üleilmilisest töö seismapanekust võiks teatada. Mulle vasturääkijaid pole. Soovin inimkonnale selle otsuse tädeminekuks õnne.“

Uus käteplaksutus terves ruumis.

„Soovib keegi veel sõna võtta?“ küsib koosoleku juhataja.

Nüüd tungib Philander ruttu laudade vahelt läbi ja seisab äkki koosoleku juhataja kõrval. „See otsus on mõttetu. Mis see tähendab: meie lakkame töötamast? Mõtelge ometi järele: ilm läheb hukka!“

Rahutus. „Kes see on? On tal sõnaõigus?“

Koosoleku juhataja puudutab kella. „See on kinnine koosolek, teil pole õigust siin kaasa rääkida.“

„Las see naljahammas ometi rääkida. Paari päeva pärast oleme kõik paljas õhk — milleks siis veel ukse lukustada? Ja mis pärast peame enne töö pühalikult seisma panema? Kui taevast sisse langeb — siis on kõigil nii kui nii lõpp! Siis on kõik varblased surnud!“

Kajav naer. Ainult koosoleku juhataja habemik nägu jääb liikumatult tõsiseks.

„Küsin saadikutelt, kas nad võõrast kõnelejat kuulata tahavad.“

See pikkade juustega hüüab: „See on see mees peakirikust, kes õpetajale vahele segas!“

Üks silmapilk valitseb vaikus; siis kostab vaikne uudishimukahin. „Las ta kõneleda! Las ta kõneleda!“

Seal seisab see kääbus, pea õlgade vahel, ja räägib: „Te naersite mu välja, armsad inimesed, aga mulle näib, et teie endid naeruväärseks teete. Ma pole üks neist krosse maksjatest, olen vaene ja vaba mees. Lubage enesetele öelda: te teete ühe vea. Kuidas selle asjaga lugu on? Valitsus annab teada, et ilm viimase augu peal vilistab. Te ei taha seda uskuda — minugi pärast, ehk küll täheuurijatel paremad silmad, kui teil ja paremini arvata mõistavad, kui teie. Hea küll, see ei pruugi tõsi olla. Aga see on tõsi, et valitsus seda väidab. Selle peale vastate teie: Hea küll, siis meie enam masinaid ei ehita, uulitsaid enam ei prügita, põldu enam ei hari, süsi enam laevadest välja ei kanna, leiba enam ei küpseta. Mis te saavutanud olete? Te kõditate rikkaid, te vihastate kodanikke — võib olla, pöörate riigi kummuligi ja jääte ise pealepoole. Muud midagi? Nii taltsad olete? Inimeselapsed! Lugege ometi, mis uulitsanurkadel seisab: Ilm läheb hukka! Teadus ütleb seda — „inimlikku ettenägemist mööda“ — valitsus ütleb seda — nii siis! Mis tehakse laeval, mis vastu jäämäge jookseb ja päästmata põhja vaob? Kutsutakse seal veel koosolek kokku ja peetakse selle üle läbirääkimisi, kui kõrgelt laev kinnitatud on ja kes kahju välja maksuma peab? Ütleb seal veel keegi üldise rüüna seas: „Vabandage, armuline proua, kui teile jala peale

astuma peaksin ja ärge oma kohvrit siia unustage?“ Kuradi pihta, seal on vaid paljas elu — mis peale selle on, see ei kuulu kellelegi, aga kõigile! Lugesin kunagi, et vanad roomlased iga aasta lõpul pidu pidasid, kus kõik tööseis ja igalpool lõbutseti. Orjad pidutsesid oma isandate lauas, vangid lasti lahti, vaesed lõbutsesid riigi kulul. Saturnaaliateks nimetati seda. Ja mingisuguse vaese kuradikese, kes timuka jaoks küps oli, valiti kõige selle jooma- ja rõõmupidu üle kuningaks, ta oli tooniandja! Inimesed! Ilm läheb hukka! Enne kui kõik möödas on, tahame meie veel kord naerda! Viljalt on kokku kraabitud, pärijaid meil pole — tähendab priisakem läbi kõik, mis me omame ja sõitkem naerdes põrgu poole! Saturnaaliad! Vajate teie kuningat — siin on üks surmakandidaat!“

Philander lööb omale rusikaga vastu rinda, mis ikka kõvemini karjudes õhku ahmib, ja kui päästaks ta lahti seeläbi oma sisemuse, hakkab ta hirmsasti kõhima, nii et ta vastu lauda toetuma peab.

Keegi ei naerata enam, paljud istuvad küüruvajunult mõtetes. Habemik juhataja on pea vastu kätt nõjatanud ja mängib pliiatsiga. Nüüd tõuseb ta üles: „Ma ei usu, et kuulnud sõnad üleriikliste tööliste-ühingute arvamine on. Soovib keegi väljaspool päevakorda selle üle sõna võtta?“

Pikajuukseline on üles karanud, tema käsi tõuseb kõrgele õhku: „Kunagi ei alanda ennast iseteadvad töölised selle seisukohani, mis minu eelkõneleja omaks on võtnud. Millist viletsat näitemängu pakuks niisugune nõiapidu ilmale!“ (Järgneb.)

S I G A R.

JÜRI SLJOSKIN'i jutustus. Tõlkinud H. K.

I.

Täna tõi Philippotte talle sigari, suure, paksu, hõbepaberisse mässitud sigari, mille panderollil seisis kuldtähtedega: Non plus ultra. Ta ei teadnud, oli see sigar hea või halb, kuid ta armastas tuua väikseid tühiseid kingitusi — lille, pirni, kompveki. Oli tarvis ettekäänet, et minna tema tuppa, kunstniku tuppa, mis oli täis joonistusi. Kui tal midagi käes on, astub ta vabalt tuppa ja ütleb:

— Léon, ma tõi sulle selle.

Léon vaevalt liigutab õlgu, ei tõsta pead, vastab: — Hea küll, pane kuhugi, — ning töötab edasi, tal on alati kiire, alati täidab ta mingit rutulist tellimist. Philippotte istub diivanile, tõmbab põlved lõua alla, toetab neile pea ja vaatleb teda eemalt. Tal on tugev me-

helik profiil ja Philippotte armastab teda. Léon on täielik mees, un vrai brav' homme. Muidugi on tal, kui igal mehel, oma iseäraldused, kuid siiski ei või teda võrrelda teistega. Tema näos on midagi metsikut — võib olla kulmude ehk suu joontes. Aga tal on linapehmed juuksed ja õiglased silmad. Ta kõneleb hästi Prantsuse keelt ja armastab Prantsusmaad. Sage-dasti jutustab Venemaast, annas on teda siis kuulata. Võib olla, ehk satub Philippotte ka kord sinna, kui ta saab kutse!... Kõneldakse, ju, seal põhjas elavat iga prantslanna, kes on vähegi andekas, suurepäraselt. Ja alles hiljuti kiitis Christophe Vermine, näitejuht, tema pas de deux'd ning näpistas teda kõrvast.

Operetis läheb praegu hästi ja tööd tehakse palju.

Philippotte istub diivani nurgas ning mõtleb. Tal on hea. Jalad puhkavad pärast tantsimist, südames on mõnus rahu.

— Soo, valmis, — ütleb viimaks Léon ja tõuseb toolilt. Tõstab käed üles ja sirutab end. — Olen täna hästi töötanud, nüüd tahan teed. Kas sa ei arva Philippotte, et päris kena oleks juua kuuma teed?

— Küll, Léon — vastab ta ja hakkab kiirelt toimetama. Laotab lauale lina, toob koti kuivikutega, suhkrutoosi, teekannu ja piirituslambi.

Varsti kahiseb vesi kannus, sinine leek helgib, toas on veel lahkem ja mugavam. Léon sammub ühest nurgast teise, käed seljal, ning vilistab. Vilistab mingit laulukest, nägu avaldab täit rahuldust.

Kui Philippotte tõi talle lille, pistab ta selle oma tööpluusi nõõpauku ning nuusutab teda sagedasti. Tõi Philippotte talle pirni ehk kompveki, siis jätab ta selle teeajaks, kuid alati tänab ta kingituse eest alles pärast voodis. Tal on oma kombed ja nendega peab harjuma, muidu võib temast saada hoopis valearvamise. Näiteks ei tereta ta kunagi, kui astud tema tuppa, kõneleb endaga, naerab. Töötab sagedasti päevade kaupa, siis jälle hulgub ringi mööda kohvikuid, ei tule mõnel päevalgi koju. Tema joonistused on ka väga kummalised. Ta illustreerib igasugu kirjanikkude teoseid.

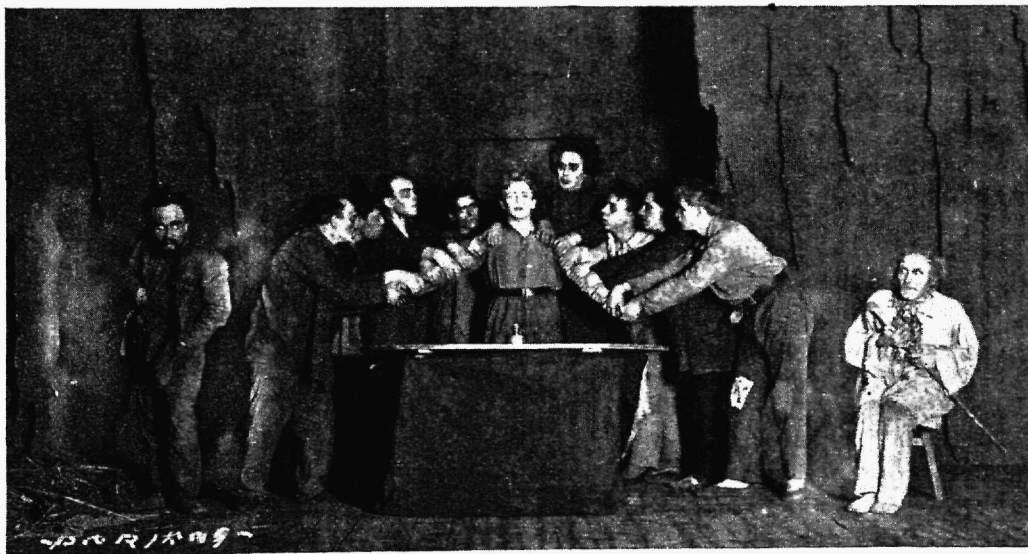
E. Tollereri „Masinahävitajad“ „Estonia“ teatris.

Foto Parikas.

Vabrikant Use ja Jimmy (hrad Üksip ja Tõndu)
VIII pilt.

— Kirjastajad ei mõista meie tööst midagi, — kõneleb ta vahest, — kunagi ei taipa nad, kellele anda üht või teist autorit. Me peame üksteist täiendama, ühte sulama, nii et juba illustatsioonidest võib tunda autori. Mina

Tööllesteseen (IV pildist). Keskel Jimmy (hra Tõndu).

tahaksin illustreerida Dickens'i, Stendhal'i, Anatole France'i, aga nad annavad mulle Paul Bourget, Marguerite'i. Selle all kannatan mina ja nemad.

Philippotte ei vasta, ta arvab, et see ei väärigi tähelepanu, peaasi, et kirjastajad ostavad joonistusi ja maksavad nende eest palju. Léon'il on kord oma tujud, peab sellega leppima.

Philippotte armastab meele tuletada nende tutvumemist. Tema läks mööda bulvaari, kui äkki hüppas ta juure herra mustas kübaras ja hüüdis ärevas vaimustuses:

— Muidugi on see Marie Roger, Edgar Poe jumalalt tapetud Marie Roger, kes siin rahulikult kõnnib, tema jalad, tema käed, tema nägu. Teda oligi mulle tarvis.

Ta kõneles nii kiiresti, võimatu oli aru saada, mida ta tahtis. Siis peatus ta äkki ning ütles kübarat kergitades:

— Léon Grusnitski, kunstnik.

Ja Marie Roger oli mingisugune kangelane Ameerika poeedi jutustuses, mida Léon parajasti illustreeris.

Ent Philippotte'ile ei meeldinud sugugi võrdlus tapetud kangelasega, tema tahtis olla Philippotte, istuda diivanil ja oodata, kuni vesi keema hakkab. Kui ta võiks tulla sagedamini ehk hoopis siia jääda...

— Sa vist töid mulle midagi? — küsib Léon.

— Jah, tõin sulle sigari...

Tal on veidi piinlik, kui ta seda ütleb, ta püüab vastata rahulikult ja vaadata talle silmi. Ta ei saanud täna muud tuua.

— Sigari?

Léon võtab kingituse kätte, vaatleb teda igast küljest, nuusutab, loeb panderolli.

— See on hea sigar, — ütleb lõpuks ning paneb ta endisele kohale. — Ma jätan ta homseks, suitsetan pärast lõunat... Hakkame nüüd teed jooma.

Philippotte valab temale klaasi, endale tassi. Nad istuvad ja joovad vaikides, kumbki mõeldes oma. Siis teeb ta aseme diivanile.

— Sa pead jälle oma emale valetama, — ütleb Léon, võttes saapaid jalast.

— Jah, ütlen, et jäin sõbranna juure.

— Marguerite'il räägivad seda igal leheküljel kõik tema kergemeelsed kangelased, mõtle midagi omapärasemat, kui tahad mulle meeldida.

Léon heidab tüdruku kõrvale ja suudleb teda huultele.

— See on sigari eest, — ütleb. Ning Philippotte'ile näib, et ta süda jääb seisma armastusest ja õnnest.

II.

Silme all on Philippotte'il tumedad rõngad, kui ta ärkab ja jookseb peegli ette. Tal on täna tuhat käiku ja ta tõttab. Léon lebab alles ja vaatleb teda. Ta naerab ja naljatab.

— Sa sarnaned praegu väikesele ahvile, kes keerutab peegli ees, ja kui ma poleks nii laisk, ma maaliksin sind nii ning nimetaksin pildi „Veenuse-Mouche-Mouche'i tualett“.

Philippotte näeb peeglis ta nägu, sassis juukseid, naervaid silmi ja ta tahab teda suudelda. Võib keegi olla parem Léon'ist?...

Jookseb ta juure, laskub põlvili ja peidab oma nina ta rinnale särgi voltidesse.

Siis kargab jälle üles, hakkab gümnaastikat tegema, sirutab välja kord ühe, kord teise tugeva palja jala. Jookseb uuesti peegli ette, puuderdab nina ja paneb kübara pähe. Kõige viimaks paneb ta sukad ja kingad jalga.

Philippotte on riides ja hakkab minema. Léon on uuesti uinunud. Lõpmata ettevaatlikult läheneb talle Philippotte ja suudleb ta kätt, mis lebab vaibal.

Tänaval muutub ta täiesti. Nägu on asjalik ja murelik, liigutused on kindlad. Astub pariislanna kiirete ja kergete sammudega. Ta peab koju minema, suudlema ema, sööma oma petit déjeuner — tassikese shokolaadi paari küpsisega, mis lõbusalt nagisevad nobedate hammaste all — ja sealt jookseb ta teatri proovile. Siis on tal „rendez-vous d'affaires“.

„Rendez-vous d'affaires“ on määratud kella kolmeks pargis. Ta ilmub kolmveerand neli.

— Ootasite mind? — küsib herralt, kellega tal kohtamine.

See on pikk herra, elegandilt rietatud. Nägu ümmargune ja muretu, kui inimesel, kellele ei tee homme päev muret.

— Oo, ei ole kõne väärt, — vastab ta pehme baritoniga ja ta niisked ja ümmargused huuled naeratavad: — ehk mademoiselle tahab temaga pargis kõndida?

— Heameelega, monsieur, mul on mõned vabad minutid.

Nad kõnnivad alleel edasi-tagasi. Philippotte naeratab mängivatele lastele, ta istuks ka nende juure ja mängiks nendega.

— Nägin teid mitu korda „Messalinette'is“ ja teie tantsud valmistasid mulle tõsiselt lõbu, — kõneleb ta saatija, — teil on liigutatus nii palju rütmi, nii palju graatsiat.

Philippotte kuulab teda ühe kõrvaga. Ah jumal, mehed kõnelevad kõik ühte, kui nad tutvunevad ilusa daamiga, kõik peale Léon'i, aga Léon — on erand... Philippotte kahtles kaua, kui talle kulisside taha herra kaart toodi. Kuid Madeleine luges ta nime ja ütles kindlusega:

— Teed rumaluse ,kui ei lähe.

— Aga kuidas jääb siis monsieur Raoul'iga?

— Tema ei tarvitse ju seda teada, kui sa tahad, ja oleks ka juba aeg teda põrgu saata. Mina oleksin ammu ta juurest ära. Tal pole oma hobuseidki.

— Tal olevat Orléans'is terve tall, siin aga üürib ta hobuseid. Ei, ma ei või tema üle kaevata.

— Seda halvem, kui see nii on. Las ta läheb tagasi Orléansi oma paksu naise juure ja sõidutab teda. Meie peame mõtlema oma tulevikust. Hea garderoobita võime eluajaks küürijaks jääda, aga see pole sugugi lõbus.

Madeleine'il on imelikud väljendused, aga tal on õigus. Tema väike roosa, taevasse vahtiv nina tunneb hästi ja ta silmad näevad kõik.

— Ning viimaks, — jätkab herra, — julgesin end teile esitleda. Pean teie tutvust suureks auks... Kui lubate, teeksin ettepaneku teha väikese autosõidu enne lõunat.

Philippotte on nõus ja nad sõidavad Bois de Boulogne'i. See on ilus tugev masin, mis neid kergelt ja mürata mööda pufesteid kannab. Philippotte'i silmad on tunde pilukil. Herra vaatab teda varjamata vaimustusega ning võtab ettevaatlikult ta käe oma pihku. Philippotte ei pööra silmi ta poole, ei tõmba aga kätt ära. Talle meeldib tema tähelepanu ja korrektsus. Herra on hästi kasvatatud ja peab end üleval kui gentleman.

— Teil on kaunid sõrmed, made-moiselle, ja peen, nahk, milles paistavad sinised soonekesed. Kui neid puutada huultega, võib tunda kuidas neis tuksub veri.

Viimaks tõmbab Philippotte käe ära. Nüüd lõhnab ta Inglise parfüümi järele, millega herra vurrud lõhnutud.

— See õhk uinutab mind ja tekitab janu, — ütleb Philippotte.

— Me kustutame ta kohe, — vastab herra viisakalt.

Nad valivad laua aias, varjus. Herra kõneleb eemal kelneriga. Philippotte vaatab kaugemale tühjale põllule. Ta on veidi kurb. Tuleb meele ta isa koht Bourgogne'is, siis Léon ja ta joonistused.

— Palun herrat, et ta telliks Léon'ilt minu portree, siis saan temaga sagedamini kokku, ja Léon saaks jälle hulga raha.

E. Tollereri „Masinahävitajad“ „Estonia“ teatris.

Foto Parikas.

Lastestseen (II pildist). Keskel Jimmy (hra Tõndu).

Ta ei pannud tähele, et herra tuli tagasi. Ta kummardab ja suudleb Philippotte'i kukalt. Siis võtab ta tüdrukut õlgadest kinni, pöörab ta näoga enda vastu ja surub oma huuled tema huultele. Philippotte ei liiguta end. Ta tunneb jälle tuttavat erutavat lõhna, kuid see ei ole sugugi vastik. Herra mõistab suudelda...

Lõuna-ajal valab ta Philippotte'ile viina. Philippotte naerab, põsed õhetavad, silmad lähevad uduseks.

— Joon teie terviseks ja meie tutvuse terviseks, — ütleb herra.

— Mina ka, — vastab Philippotte, võtab vaasist suure pirni ja paneb ta oma kotikesse — selle süüa enne väljaastumist, — seletab ta ja mõtleb: „Léon armastab neid pirne...“

III.

Philippotte seisab kulisside taga lühikeses tuunikas, roosas trikoos ja vaatab lauale. Selles operetis tantsib ta juba sadaviisteist korda, aga siiski on ta ärritatud. Kahe sõrme vahel veeretab ta kaht hernest — kui kumbki hernes ei kuku, läheb täna kõik hästi.

Täna antakse talle herra poolt korv valgeid liiliaid. Homme tellib ta endale uue kleidi. Kui asi nii edasi läheb, siis, võib olla, lahkub ta tõesti Raoul'ist.

— Sügisel sõidad sa Itaaliasse ehk Tirooli.

tugevad puusad ja sääremarjad, mis meestele meeldivad. Ta teab seda, ja tema tuunika on lühem kui teistel.

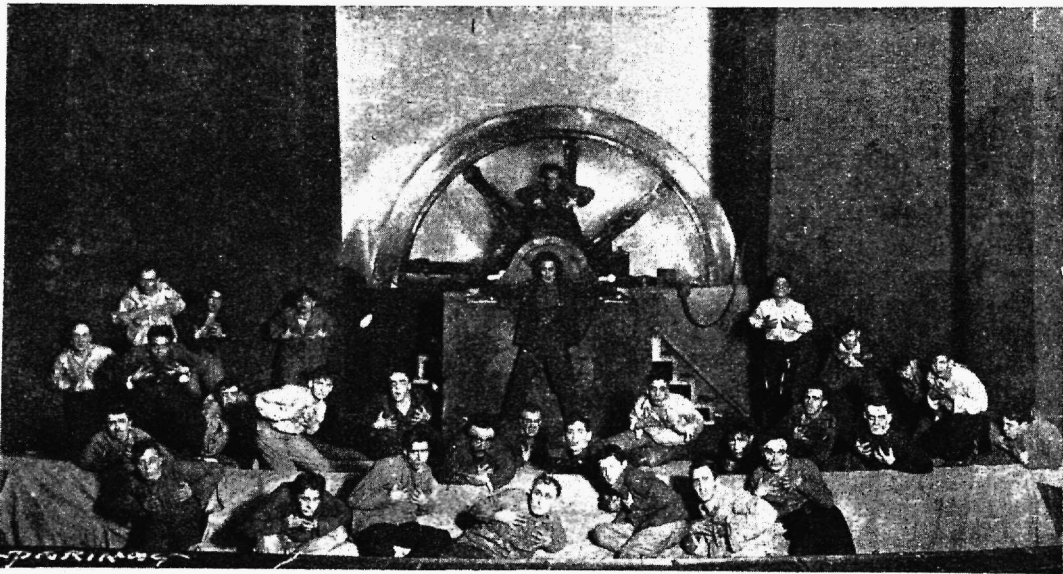
Philippotte on painduvam ja ilusam, tema tantsudes on enam häbelikkust ja tagasihoidlikkust.

— Võiks arvata, et sa tantsid kloostri kasvandikkude ballil, — räägib talle Madeleine. — Ükski roog ei ärata isu, kui teda halvasti pakutakse.

Vaatuse lõpul toob teener lavale korvi valgeid liiliaid ja ulatab ta Philippotte'ile. Philip-

E. Toller'i „Masinahävitajad“ „Estonia“ teatris

Foto Parikas.

Stseen peale masina hävitamist (XII pildist). Üleval ratta juures insener (hra Laur).

— sosistab talle kõrva Madeleine, — sa pead teda kohe alguses harjutama oma nõudmistega. Kui rikkad ka mehed ei ole, hea meelega unustavad nad oma kohustused, neid peab neile ikka meele tuletama. Mida kõrgemalt me endid hindame, seda enam lugu nad meist peavad. Kokkuhoidlik võib olla ainult oma seadusliku mehega.

Philippotte mõtleb ja veeretab kiiresti oma herneid. Viimaks vastab ta:

— See kõik on hea, aga kardan, ma ei saa siis nii sagedasti kokku Léon'iga. Ja sa tead, kui raske see mulle oleks...

— Muidugi. Aga mis takistab sind teda suudlemast, kui see sulle meeldib?... Kui sõidetakse kaugele, võetakse kõik tarvilik kaasa. Peab vaid oskama.

Viimaseid sõnu ütleb ta juba lavale. Ta keerleb ja naeratab publikule. Madeleine'il on

potte kummardab ja punastab, ta tunneb, et kõik teda vaatavad.

— Sel plikal pole sugugi takti, — kuuleb ta tigidat sosinat kulisside taga.

Seda ütles muidugi esitantsijanna, kes üle nädala pole enam kingitusi saanud.

„Ah jumal, poleks ta parem neid saatnud.“

Philippotte seisab pimedas nurgas oma korviga. Korv on sama kõrge kui tema. Ta nuusutab lillesid. Neil on soo lõhn, niiske ja magus ja nii kurb.

Peaks minema riuetuma, aga Philippotte ei liigu. Ta ei saa aru, mis tal on, kuid midagi erutab teda, midagi peab ta mõistma, midagi otsustama. Kodu, petite mère, Raoul, uus austaja ja Léon... miks ei saa neid lepitada, kõiki ühendada, et oleks kerge ja lihtne?... Kui õnnelik ta oleks. Olla kodus, omaste ja armastatud inimese juures... ja olla muretu...

Philippotte surub oma näo õitesse ja suleb silmad. Äkki kohkub ta.

— Ometi kord leidsin su.

Hämaruses näeb ta enda ees Léoni. Ta seisab oma laias palitus, kepp käes ja pehme laiaääreline kübar peas. Ta vaatab lilli ja kõneleb pikkkamisi, sõnu otsides ja valides.

— Vaata, ma tulin siia, et sinuga kõnelda... Lugu on nii, et täna pärast lõunat suitsetasin sinu sigarit ja mulle tulid mõned mõtted pähe... sigarist...

Philippotte vaatab teda, teda valdab rahu- tus ja hirm.

— Sigarist? — kordab ta.

— Jah, sigarist... Küsisin endalt, kust said sa ta?

— Kust ma ta sain?

— Jah... Seda küsisin kogu päeva... Ja ma pean ütleva, see ei olnud sugugi meeldiv. Seepärast et, seepärast et — sa saad isegi aru — noorel tütarlapsel ei ole alati sigarid... See on harv juhus...

Ta vaikib. Mõlemad on vait ja vaatavad lilli, mis nende vahel.

Viimaks ütleb Philippotte vaevalt kuulda- valt:

— Aga ma võisin tema ju osta...

— Muidugi, nii vastasin ma ka: lihtsalt, ta ostis selle tubakakauplusest. Aga sa ei ostnud teda. Ei maksa kõneldagi, sa ei ostnud teda. Peab olema asjatundja, et osta sarnase...

Philippotte'ile tuleb äkki meele ta kotike, kus on suur pirn, mida tahtis Léoni kinkida — nüüd pole seda enam tarvis. Kunagi pole enam tarvis. Tal hakkab külm, pisarad tungivad silmi. Ta ei pühi neid. Seisab ja nutab hääletult. Keegi ei mõista teda. See on kõige valusam. Ta ei taha ennast vabandada, ei taha valetada. Vastaku Léoni oma küsimusele kuidas tahab.

— Seepärast tulingi siia, — kõneleb kunstnik. — Tahtsin sulle öelda, et sina ei või

osta sigarit... ja mulle ei meeldi see... see tühine asi erutas mind... lõppude lõpuks võin ma ju suitsetada paberosse, kui ma neid jõuan osta... saa aru, sigarid, võõrad sigarid... see on liig... liig minusugusele kunstnikulegi. kellele antakse iga kirjanikukese rumalus il- lustreerimiseks...

Léoni kortsutab kulme ja liigutab närviliselt sõrmi. Miks kõneleb ta nii kaua? Mida ta tahab?

— Ma käisin mitmes magasiinis, enne kui leidsin just niisuguse...

Ta otsib oma palitu sügavais taskuis ja tõmbab nähtavale väikese pakikese.

— Siin on kaks. — ütleb ta ja pistab paki lillekorvi. — kaks. — kordab ta hajameelselt.

Vaikib siis, puhub millegipärast õiele, puu- dutab teda sõrmega.

Philippotte seisab liikumatult, gaasküueke väriseb kergelt ta puusadel kui lillia lehekesed.

Kunstnik pöörab järsku ümber ja läheb ukse poole. Seal peatub hetkeks, vaatab põrandale, siis astub välja.

Tüdruk vaatab talle järele ja ei mõista. Muidugi ta läks koju ja hakkab tööle... Nii kui eile, kui alati... Miks ei lähe temagi sinna?...

Seisab ja mõtleb — ainult mõned sekundid. kuid talle näib, et möödus igavik. Ning äkki valdab teda hirm, paaniline hirm.

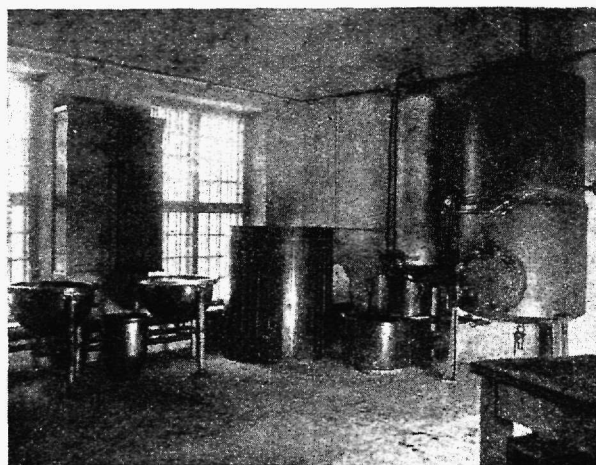
Ta jookseb kulisside poole ja karjatab, kuid tal pole häält? Siis jookseb ta ukse juure. Ukse taga on pime. Astub veel sammu ja kukub. Siin on astmed allapoole. Lebab pimedas. püüab tõusta, ei suuda, ei suuda liigutada jalgu. Ääretu nõrkus valdab tema. „Ah ja, sigar... sigar... hõbepaberis.“ Ta võttis ühe ilusast elevantiluuist karbist... seekord ei olnud midagi muud... aga kes võis siis teada, et nõnda juhtub, et ta poleks tohtinud seda teha! Ta mõtles, et Léoni'ile meeldib suitsetada sarnast sigarit... sarnast suurt pakku sigarit...

EESTI MAJANDUS SÕNAS JA PILDIS.

„Odori“ vabrik.

Osa „Odori“ laboratooriumist.

„Odori“ pakkimisruum.

A.-s. „Odor“ algas oma tegevust 18. okt. 1920. a. esialgul 2-miljonilise kapitaaliga. Pärastpoole suurendati põhikapitaali 8 miljoni marga peale. Tagavarakapitaalidega kokku tõusevad aga kapitaalide summad praegu 10 miljoni margani. Kapitaalide juurevool võimaldas seltsile omandada kõige uuema ajanõuetele vastava sisseseade ja masinad, mis töötavad elektrijõul.

Ettevõtet suurtööstuseks arendades ei võinud selts oma erialaks teha ainult parfümeeria- ja kosmeetikaainete valmistamise, vaid pidi uusi jaoskondi uute artiklite valmistamiseks avama, et mitmekesiseid turunõudeid rahuldada. Praegu valmistab „Odor“ kosmeetika ja parfümeeria alal mitmesuguseid lõhnaõlisid ja -vett, puudrid, kosmeetikakreeme; puuviljaessentsse likööri- ja kompvetikavabrikute

jaoks; tähtsamatest majandustarbeainetest — „Prussaka ja lutika surma“, veesaapa määret, õmblusmasina- ja juukseõli, kingakreemi, metallipuhastamise määret, kööginõude küürimise pulbrit, äädikaessentsi, puuviljasiirupit; kontormaterjaale — kontoriliimi, mitmet värvi tinte ja tempelvärv; arstirohte, nagu — Ligu. ferri albuminati verevaesuse vastu, männiekstrakti vannide jaoks jooksvahai-guse vastu; kulinaaralal — sinepit, marineeritud seeni, Mixed Pickles, Beefsteaksauce, Kabuli jne.

Nagu eelpool nimetatud, on „Odor“ enesele mitmekesise kaupadevalmistamise ala valinud ja suudab oma kauba kvaliteedi ja odavuse suhtes väljamaa sellesarnaste tööstustega võistelda, takistades sellega tähtsal määral vastavate väljamaa kaupade sissevoolu, mille tõttu välisvaluuta tarvitamine ära jääb.

Nagu iga teine ettevõtte, kes majanduslikult tahab olla kindlustatud paremate väljavaadetega, nii on ka „Odor“ oma kaupadele katsunud välisostu leida. On ju meie riigi tarvitajate arv ainiüksiks selleks liig väike, et suuta suuremaid tööstusi ülal pidada.

Eestkätt on katset tehtud Soomega, kuhu on saadetud puuviljaessentsi kompvektivabrikute jaoks ja lõhnaõlisid.

Väljaveo küsimus Rootsi on praegu arenemisel ja on praeguste läbirääkimiste käigu järele loota ses suhtes seal suuri tagajärgi saavutada. Nii kirjutatakse „Odori“ kaupade kohta Rootsis asuva Eesti saadiku poolt, kelle kirjast siin väljavõtte toome, järgmist:

„Odori“ kaupluseruum.

„Rootsi turu nõudeid täidavad nii hinna kui ka headuse poolest „Odori“ lõhnaveed ja kölniveed, samuti vegetal ja hiinavesi (valge). Nende jaoks on võimalus olemas suuremat turgu võita. Sama võib öelda ka „Odori“ puuviljaessentside, lille- ja likööriessentside kohta (eriti kompvektivabrikute jaoks). — Nende hind on odav ja kvaliteet hea.“

Sellele võiks veel juure lisada seda, et iga samm, mis meie tööstuse arendamise sihis ükskõik missuguse Eesti tööstuse poolt astutakse, kõrgelt hinnatav on ja meie majanduslist elu aitab kindlustada.

MÕNDASUGUST.

Timukast.

Paul Mayer'i järele H-a.

Oma raamatus „Politiikavabad vaatlused“ seab tähtis Saksa kirjanik Thomas Mann surmanuhtluse vastaseid kõrvu tsivilisatsiooniliteraatidega, kes, nagu ta arvab, elult „rasked, surmtõised rõhud“ tahavad röövida.

Thomas Mann on unustanud, et surmanuhtlus mitte ainult ohvrile, vaid samal ajal ka võib olla veel kohutavamalt on karistuseks timukale. Timuka kallal patus-tab seltskond, kes ühelt oma liikmelt nõuab, et see käsu peale inimese elust surma saadaks. Seltskond teab, et ta timukale ülekohut teeb — kuna ta teda põlgab toimetuse pärast, milleks teda ise sunnib.

Seltskond, kelle elukindlustuse arvatavais huvides on tarvilik timukas ja avalik naine, kohtleb mõlemale alale kuulujaid nagu põlatuid ja paigutab nad nagu taksuks nende väljatõrvuvuse eest romantilise vaatluse võikasse valgusse.

Prantsusmaal oli timukaamet pärandatav, nagu kuningakroongi. Aastast 1685—1847 oli see kole amet põlisel rendil Samsoni perekonna liikmete käes. Viimne nende suguvõsas, Henry Samson, on oma päevaraamatud oma eelkäijate märkustega ühendanud, nii moodustades kohutava kroonika, mis pealkirja all „Pariisi timukate päevaraamatud“ on ilmunud.

Nagu monarhid endid Trooja sõja kangelaste järeltulijaks peavad, nii tõendavad Samsonid, nad kuuluvat ühte Normanni aadelisuguvõsast. Nad nimetavad endid Samson de Longval. Ludvig XIV ajal raiusid nad hugenottide ja kirjanikkude päid, asevalitsuse ajal suure rahamehe John Law' vaenlasi ja petiseid. Kui François Damins, keegi vaene narr, oma ebaõnnestunud katse pärast Ludvig XV elu kallale kippuda surma mõisteti, selgus, et truud alamad oma sulaselikkuses palju halastamatumad on kui despotism. Kuigi õnnetu piinapingile ja piinarattale oli mõistetud, tulid lihtsad eraisikud ülemuse kujutlusvõimele abiks ja esitasid talle rea ettepanekuid piinamisviisidest, mis enam nende leidlikule vaimule kui nende tundmustele au tegid. Kui neid dokumente lugeda — arvab timukas — siis imestad, et nende hulgas ainsatki punanaha nime ei leidu.

Revolutsioon tahab timukale, kes seni nagu näitlejagi ainult alamat liiki kodanik oli, täiskodaniku õigused anda. Rahvuskogu koosolekul, 23. dets. 1789 oli vaidluse all timukas Charles Henry Samsoni täisõiguslikkuse kodanikuks tunnustamisasi. Seal ütles üks mõõdukate pahempoolsete juhtidest: „Oleks naeruväärt rumal, kui seadus tahaks öelda: Tee seda, ja kui sa seda teed, oled autu.“ Keegi äge parempoolne ütleb vastu rääkides: „Eelarvamine timukaameti vastu põhjeb autundel, mida monarhistlikus riigis kõige pealt peab silmas pee-

tama.“ Siis astub kõnetooli keegi kahvatu mees, kes läbi kokkusurunud huulte ja salvavas toonis timuka kodanikuõiguse nõudmist kaitseb: Maximilian Robespierre. Aitab ta ehk juba, et toetab oma tulevase poliitika paremat kätt?

Charles Henry Samson oli kaua aega püüdnud välja mõelda karistusabinõu, mis pika piinamise kõrvaldaks ja surmaotsuse täidesaatmise järele ohvri viletsad jäänused vaatajate silmi eest peidaks. Timukas Charles Henry Samson oli kirglik muusikasõber. Kellegi Saksa klaverivabrikandi Schmidt'iga mängib ta Glucki muusikatükke. Pausi ajal pärast aariat „Orpheus'est“ ja enne duetti „Iphigenie'st“ leiavad mõlemad muusikaharrastajad tapamasina, mis edaspidi timukakirve aset täidab. Rahvuskogus soovib dr. Guillotin uut leidust, mis ka peagi lugematul kordadel oma otstarbekohasusest tunnistust annab.

Charles Henry Samson oli poliitiliselt erapooletu käsutäitja-ametnik. Tema käe all langes kuningas, Marie Antoinette, girondistid ja Danton, Charlotte Corday ja Robespierre, kommunist Gracchus Babeuf ja royalist

Ataman Mahno,
kes kaua aega Ukrainas enamlaste vastu võitles, hiljem Poolasse pidi taganema ja seal uusi enamlastevastaseid salku hakkas koguma. Praegu Poolas kohtu all.

Caderedal. Ta on giljotiini alatine korrektne valitseja. Asjaliku viisakusega saadab ta ohvri karistuskohale. Kas surmamõistetud „elagu kuningas“ või „elagu vabadus“ viimse sõnana rahva poole hüüavad, on temale ükskõik. Paatos ei liiguta teda. Trotsivus ei eksita teda. Ta teab, mis tema amet talt nõuab. Kui üks tema abilisist hukkamõistetut tolle viimisel teel jämedate naljadega pilkab, protesteerib ta sarnase lubamatu üleannetuse vastu kaebusega oma ülemuse ees. Varsti pärast seda saadab ta giljotiinile ka oma ülemuse. Aga Charles Henry, kes peaaegu igapäev oma verist ametitalitust täidab, saab hallutsinatsioonid, kui peab surmama kellegi 14-aastase tütarlapse. Oudne on ka madam Dubarry surmamine. Too naine palub hädaldades armu ja nutab, nagu „ma iial kedagi nutmas polnud näinud“... „Kui kõik nii kisendaksid ja ennast kaitseksid, nagu tema seda tegi, ei jääks giljotiin enam kauaks püsima.“ See, kes seda kirjutab, on timukas. Charles Henry on oma erialal osav, on kunstnik, nagu maalikunstnik David, kes kohviku aknalaual istudes tapalavale viidavaid joonistab.

Viimne Samson on oma vana suguvõsa väsinud võsu. Ta ei võta oma ametit nagu tema eelkäijad Jumalast seatud käsutäitmisena, hädasti tarviliku toiminguna. Ta

peab Fieschi surmama, kes Louis Philippi põrgumasinaga ähvardas, ja noore fanaatikeri Louveli, kes Berry hertsogi tappis, ning palju, palju teisi. Ta kõneleb päris avalikult oma ameti ärakaotamise poolt. On õnnelik, kui 25-aastase teenistuse järele lõpuks ometi ametikohustust vabastatakse. Veerandsaja aasta jooksul on ta enam kui sada inimest giljotiinile saatma pidanud. Ta loodab, et surmanuhtlus pea kaotatakse. Kuid tema ametil ei näi oma külgetõmbavus puuduvat: tema vabastamise järele tülitseb ta perekonnapäranduse pärast rida uusi koha-soovijaid.

Saksamaal takistas surmanuhtluse kaotamist Bismarck'i võimusõna. Surmanuhtlust ei saa lõppotsuste ja seadustega kaotada, ta jääb püsima nii kaua, kuni meie nii kujutlusvaesed oleme, et meie tapaohvri ja timuka piina ei oska tunda nagu oma enese kannatust.

Igatahes on „Pariisi timukate päevaraamatud“ mõju-rikkaks sõjariistaks võitluses inimväärse karistusabinõu eest.

Reno — abielulahutuste linn.

Abielulahutuste kiire kasvamine Põhja-Ameerika Ühisriikides on ka Reno tähtsust tõstnud. Reno on Nevada pealinn. Ta on juba varakult abielulahutuste protsessides väga hea sissetulekuallika leidnud. Linnas endas on vaevalt 20.000 elanikku, kuid nende alaliselt seal asujate arvu suurendab kahe- või kolmekordselt igal aastal siia kokkuvoolavate võõraste arv, kes huvitatud abielulahutusest. Võõraid tuleb siia kõigist riikidest ja linnadest, kõige pealt New-York'ist, Chicagost, San-Franciscost jne. Sest pole õige uskuda, et Põhja-Ameerika Ühisriikide igas linnas lahutus sama kiiresti sünniks kui laulatuski. Lahutus on kaunis raskendatud, nõuab hiiglasuuri kulusid advokaatide jaoks, ka peavad naine ja mees samas linnas kohal olema, kuna protsessil sagedasti igasugu piimlikke üksikasju käsitatakse. Selle vastu on aga Nevadas abielulahutamiseadused koguni lihtsad. On küllalt, et mees ehk naine selles riigis pool aastat on asunud, mille järele mõlemad pooled kohtuniku juure ilmuvad, kust nad mõne veerandtunni järele lahutatuna lahkuvad.

On arusaadav, kui kasulik on linnale, eriti ärimeesetele, säärane külalistehulk, kuna ju viimastelt miljone dollarid nende tasku veereb.

Reno piiskop aga peab igal pühapäeval kantslist kurje noomituskõnesid sarnaste hõlpsate ja komblusvastaste abielulahutusaduste vastu. Lahutusvõõrad on suuremalt osalt naised, kellele nimetatud protsess muidugi ainult lõbusaks naljaks on. Siin avanevad ju ka peagi jälle uued väljavaated ja tekivad uued tutvused, mis harilikult mõneks teistkordseks laulutuseks välja kujunevad; kohvikuis ja restoraanis ollakse teenitud kelneritest, kes siin ka oma kuuekuiset ootamisaega mööda saavad...

Oma võitluses abielulahutuse vastu võttis Reno piiskop kino abiks. Nii näidati kogu Ameerikas kinodraamat, milles alguses kirjeldamata õnnelik abielupaar esineb. Siis muutub vahekorrad. Tuleb tüli. Noor naine võtab oma puudrikarbid, huuktepumati ja reisitasku ning sõidab Renosse. Ka mees reisib samasse. Otsib põgenejat taga, leiab tema kurvana ja ahastavana, millele siis lõpuks liigutav leppimine järgneb, moodustades nii kinodraama õnneliku lõpu. Renos näidatakse ülemal kirjeldatud kinofilmil igal nädalal, kuid abielulahutust soovijaile pole see seni mingit mõju avaldanud...

Õpetlase pulmareis.

Anatole France jutustab kena lookese tuntud Inglise rahvaluule-uurijast ja kultuuriajaloolasest James Frazer'ist. Kui Frazer abiellu astus, töötas ta parajasti mitmesuguseid kombeid käsitava suurema teose teise ande kallal. „Kui selle töö lõpetanud olen,“ ütles ta oma noorele naisele, „siis algame oma pulmareisi.“ Kuid väsimatu teadusmees leidis igapäev ikka jälle uut

materjaali, nii et ta töö tema kätes alatasa kasvas ja kasvas: teisele järgnes kolmas ja kolmandale neljas anne. Nii möödus kaks aastat; kuid viimaks on igal asjal oma lõpp, ka kõige laialatuslikumal teaduslikul töö. Nii teatas Frazer ühel päeval oma naisele: „Mu töö on nüüd lõpetatud. Kaheksa päeva jooksul sõidame ära, enne seda aga tahan ma oma sõpradele pidusöögi korraldada.“ Lady Frazer tundis oma meest liig hästi ja seepärast asetas ta tema pidulauale kahe säärase sõbra kõrvale istuma, kellest uskus, et nende jutuaamine tema abikaasat küll mõne viienda ande kirjutamisele ei virgutaks. Need usaldatavad isikud olid keegi diplomaat, otse

elukutseline vaikija, ja Anatole France, keda ka kuidagi moodi ei tea kui jutukaks ei saa pidada. Kõik läks hästi, kuni lõpul keegi küllaline klaasi tervituskõneks tõstis, mille sissejuhatuses aga kahjuks need õnnetud sõnad lausuti: „Siin maal on juba muistsest peale kombeks, et uus rentnik, pärisomaniku terviseks juues, ikka enne oma veiniklaasist paar piiska maja koldele kallab.“ Nende sõnade juures tegi James Frazer rõõmuhüppe. Nad olid temale uue rahvakombe avaldanud, ja kohe sealsamas pidulauale tegi ta algust oma teose viienda andega. Seega oli pulmareis jälle kauaks ajaks edasi lükatud.

NALI.

Ärivaime. Villi: „Ma soovin, tädi, et sa sada aastat vanaks elaksid.“

Tädi (liigutatult): „Hea laps!“

Villi: „Siis võiksin ma laatadel ringi käia ja sind näidates raha teenida.“

*

Hoiatus. Lapsehoidja: „Poisu, ära vihasta kukke, muidu näitab ta hambaid!“

*

Hädas. Vanapiiga tunneb end haiglasena. Ta laseb arsti kutsuda. Haige põhjalikult järele vaadanud, ütleb noor arst: „Jah, teile oleks kõige soovitamam, et astuksite abiellu, siis oleks rahutus, unetu olek ja peavalud peagi kadunud.“ — „See võib küll õige olla, herra doktor,“ arvab haige, „ja kuna teie mulle väga meeldite, oleks küll kõige loomulikum, et teie mu kosiksite!“ Ehmunud hüppab arst üles ja ütleb: „Ei, ei, armuline preili, meie, arstid, soovime küll arstirohte, kuid mitte meie ei pea neid tarvitama.“

„Mu peigmees titres, et üks ainus pilk mu silmast tema saatuse otsustanud.“

„See on väga võimalik. Olen madudest lugenud, kes ühe pilguga oma ohvri halvavat.“

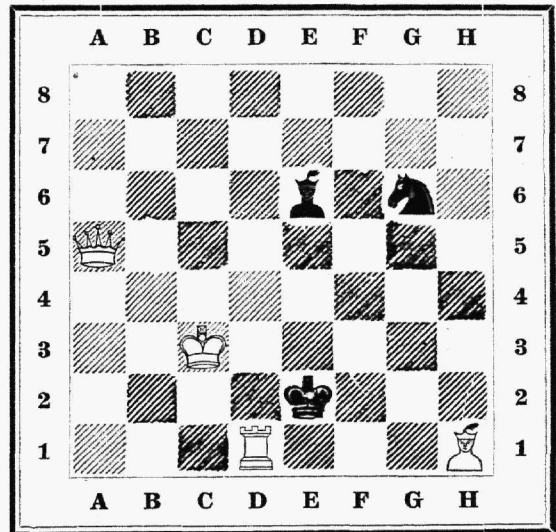
MALE.

Ülesanne nr. 6.

Kokku seadnud O. Dehler.

(Austusega mainitud „Heilbronner Generalanzeiger“i turniiril).

Mustad.

Valged.

Valged: Kc 3, La 5, Vd 1, Oh 1.

Mustad: Ke 2, Oe 6, Rg 6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 3 (dr. Kraemeri) lahendus.

- 1. Kg 6 — h 7!, Oh 6: g 3,
- 2. Kh 7 — h 8!, O ükskõik kuhu,
- 3. Lg 2 — g 8 annab matt.

1. (Kg 6 — h 7), Oh 4 — g 5,

2. Og 3 — f 4 jne.

1. (Kg 6 — lr 7) Oh 4: f 6,

2. Lg 2 — f 3 jne.

Selle raske ülesande jaoks on ainult A. Parts (Tartust) õige lahenduse saatnud.

Hra Parts oli ka ülesande nr. 2 õieti lahendanud.

A. B.

Kirjavastused.

M. T—us. Siin. Andsime Teie saadetuse „Laste Rõõmu“ toimetusele.

A. N—n. T—s. Meie ei tarvita nüüd enam kaanelustusi.

J. K—s. „Roheline herra“ ei kõlba meile.

H. V—u. Siin. „Jubi“ elavalt ja hooga kirjutatud, aga langeb sagedasti meiematsi tooni. Ei saa tarvitada.

Meie kunstikaasande puhul.

Vähenõudlik on tänane kaasanne, paistab vahest liigagi lihtne mõnele; aga just see lihtsus aitab meid kunstnikuga, tema teosega ja selles avalduva tahtmise ja püüdega ligemat vahekorda leida.

Näeme kodumaa varakevadist loodust: lagunemas on lumi, ainult mõned rüümed on veel jäänd loikude või tiikide äärde, mis võib olla, terveni seitsamast sulavast lumest nõgudesse kokku valgunudki, — kesksuveks on kõik, võib olla, kuiv; paljastub maa, alles kolund ja nagu haige; puud, põõsad alles raagus — vana tuttav, iga uue kevadega uuesti korduv pilt. Jääb küsida, mis siin kunstnikku erilisel on huvitand? Eel kõige puutub silma, et kunstnik taeva pea täiesti on ära jätnud, tähendab ta on oma peatähelepanu pöörand maale, sellele talvekate alt vabanevale pruunikas-rohekaale maale. Aga ka selle maa pale või nägu, kui nii ütelda võib, pole kunstnikku huvitand: paari laia, peaaegu hooletu pintslitõmbega on märgitud õnarused ja kühmud, voldid või kortsud maapinna palgel. Kuid just nende üksikasjade puudumine vormis lasebki värvi selgemini kätte paista. Ning selles üldses pruunikas-rohekas värvis helendavad laguneva lume viimsed laigud, moodustades tugeva kontrasti. Too varakevadine tegutsemine looduses, too kahepaiksus, kui nii öelda võib, — siin kevad, seal talv, siin päikese soojusel vabanend maa, seal talve tuisust tulnud hangutav lumekate, — see leiab avaldust värvide vahekorras, et mitte öelda võitluses; otsekui suruksid pruunikas-rohekad kevadväed valgeid, taganevaid talvevägesid, nii lõikuvad need vahelduva värvingutes liikuvad ja pealetungivad pruunikad ja rohekad toonid lumelaike üksluisesse valgesse. Selle kevadise võitluse tagajärjed on ette näha: vete veere on surutud lumi, sinna ta kaob, upub, sulab, — võitjaks jääb elule ja õitsengule valmistuv maa. Nii on vesi kolmas vajaline tegur ses

varakevadises toimingus; kujutlege korraks, et ei ole seda veeloiku pildil, kus kajastuvad lumi ja taevas ja puud, või katke ta kas või käega kinni, ning korranga tundub, kui oleks kõik elu pildist lahkund, nii tuimaks, nukraks, ükskõikseks muutub kõik; võtate aga käe ära, kohe asub looduse ärkamise rõõm, kevade rõõm pildisse tagasi, hoolimata sellest, et see maa ise veel paistab pödur, et ei naerata veel ta kohal päike, et ei haljenda veel aas, ega puud, ega põõsad...

Pruunikas-roheka värvi väänlevate, looklevate pintslitõmmetega, siiru-viiruliseks puretud heleda lumelaiguga, veeloigu peegeldava, virvendava pinnaga — nende lihtsate ja väheste abinõudega on kunstnikul korda läind tabada, pildis kinni hoida ja vaatlejasse sisendada ärkava looduse varakevadist lootusrõõmsat toimimist.

Verber on noor kunstnik, kes alles hiljuti esimest korda avalikult esines. Ha Ko.

Vastutav toimetaja Ed. Hubel.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Karvanaha-, kübara- ja mütsikauplus.

Asut. 1898. a. --- Omanik eestlane.

Nr. 6 Väike Karja tän. Nr. 6
Tallinnas.

P. Michelson.

M. TIGANE & Ko.

Vana Posti t. 8.

Kõnetr. 22-92.

Rätsepaäri

Tellimiste vastuvõtmine elegant meester. riiete kui ka naister. üliriiete peale.

Põhjalik ja mitmekülgne tegevus tuntud ja vilunud Petrogradi juurelõikajate juhatusel.

Alati kõige uuemad modellid olemas. Rikkalik väljavalik kõiksugu Inglise ja kodumaa riietest.

TELLIMISTE TÄITMINE KIIRE JA KORRALIK.

Noorte ajakiri „Noorte Punane Rist“ Tellimine 1924. aasta peale on avatud

Jaauari-number on trükist ilmunud ja on müügil kõikides raamatukauplustes.

„Noorte Punane Rist“

on huvitav ning sisurikas ja rohket piltidega kaunistatud Eesti Noorte Punase Risti häälekandja.

Eesti Noorte Punase Risti

eesmärk ja ülesanded on: Tervishoiu populariseerimine noorte hulgas, koolidele ja vanematele aidata lapsi kasvatada tublideks inimesteks ja ausateks riigikodanikkudeks, noortes kasvatada ligemisarmastust ja valmisolekut abiks olla neile, kes teiste abi tarvitavad.

Vanemad, tellige oma lastele „Noorte Punast Risti“.

Ka ühelgi õpetajal ei tohiks „Noorte Punane Rist“ puududa, sest „Noorte Punane Rist“ tahab abiliseks olla kasvatus- ja õppetöös.

1924. a. hakkab „Noorte Punane Rist“ ilmuma 16-lhk. kaustas 1 kord kuus. Ajakiri on kaunistatud paljude piltidega.

„Noorte Punane Rist“ maksab aastas 120 marka, poolesaastas 60 marka, üksiknumber 15 marka. Kes 10 eks. korraga tellib, saab 1 eks. maksuta.

„Noorte Punase Risti“ talitus ja toimetus asub Tallinnas, Niguliste tän. nr. 12. Tellimisi võtavad vastu peale talituse kõik suuremad raamatukauplused Eestis.

Suures valikus
kõiksugu
**siide, mõõbli-
riiet ja lino-
leumi**

soovitab odavate
hindadega

K.-m.

„Standard”

Pikk tän. 12.

kõne tr. 13-19

Mundi tän. nurgal.

**Siberi
kasufanahfade**

kauplus

Tallinnas, Kullasepa t. nr. 13.

Suur valik kõigest kasufanaha-
kaubast odavate hindadega.

Palume tõenduda!

Elukutselistele ja asjaarmastajatele
päevapiltnikkudele

päevapildi-plated, gaas- ja
broomhõbeda paberid ning
postkaardid, sel alal tarvil-
ikud rohud, grupi- ja kabinett-
kartongid, bätten- ning toon-
paberid.

Võtan vastu asjaarmasta-
jate ülesvõtteid ilmutamiseks
ja kopeerimiseks.

Pime tuba soovijatele tarvi-
tada. Kõik kaubad enne
müüki järel proovitud. Hin-
nad kõigist odavamad!

Päevapildi-tarbeainete kauplus

„FOTO-TURG“

Tallinn, Rataskaevu tän. nr. 2. Telefon 17-64.

**Spordi-äri
Resev-Resel**

soovitab talvehooajaks:

**Liuraudu,
suuski,
tõuke-
ja teisi kelke.**

Toompüestee 19.
Tel. 20-19.

Töökool ja õppekool. Kasvatus-teadus-
line teos. C. H. Niggol. Hind 50 mk.

Maria Montessori meetodi äraaldused.
Kasvatuslik süsteem. C. H. Niggol. Hind
60 mk.

**Meie jõumajanduse sihtjooned tule-
vikus.** Prof. A. Kink. Hind 40 mk.

Tartu-Pihkva ja Narva veetee. Prof.
A. Kink. Hind 40 mk.

Lõhkeained. I osa. D. Buxhoevden. Hind
100 mk.

Parlament. Riigiteadus. H. V. Gerlach.
Tõlk. P. Grünfeldt. Hind 35 mk.

**Mida võiks igatiüks suguhaigustest
teada.** Dr. A. Rüttnann. Hind 75 mk.

Kuidas kunstlikult nooreks saada.
Loodusloolised uurimused. Prof. Steinach.
Hind 30 mk.

Täielik malemängu õpetus. A. Bur-
meister. Hind 135 mk.

Nahksuka jutud. I indiaanilugu. F. Co-
oper. Tõlkinud J. Sander. Hind 135 m.

Prints ja kerjus. Romaan. Mark Twain.
Tõlkinud A. Oras. Hind 130 mk.

Frithjof. Norra rahvaeepos. Ümber jutus-
tanud P. Grünfeldt. Hind 75 mk.

Välkkesed rõõmud ja mured. Muinas-
jutud. G. Galina. Tõlkinud E. Jõgi.
Hind 120 mk.

Minu kodust. Lasteraamat. J. Lattik.
Hind 130 mk.

Lapsepõlve Kungla. Lood ja lallitused
lastele. K. E. Sõõt. R. Kiviti ilustused.
Hind 130 mk.

Kolm muinasjuttu lastele. Z. Topelius.
Soome keelest M. Nurmik. Hind 50 m.

Jänes Vemmalsaare juhtumised. Anni
Svan. Soome keelest tõlkinud L. Luiga.
Hind 80 mk.

Jaunart Jauram. Lasteraamat. K. A.
Hindrey. Hind 70 mk.

Jaunart Jaurami jõngermannid. Laste-
raamat. K. A. Hindrey. Hind 65 mk.

Jõngermannide jäandid. Lasteraamat.
K. A. Hindrey. Hind 60 mk.

Vallatused ja riikad. Kuus lübusat
lugu. Piltides kujutanud Vilhelm Busch.
Eestistanud Endor TenCor. Hind 160 m.

Kahupea Kaarel. Pildiraamat 3—6-a.
lastele. Dr. H. Hoffmann. Eestistanud
Endor Tendor. Hind 140 mk.

Saadaval pealadus

T. E. K.-Ü. „Päevalehe“ raamatu- ja kirjutusmaterjaalikaupluses

Jaani t. nr. 6. Krediit Panga majas,
ja kõigis „Päevalehe“ abitalitustes

ning paremates raamatukauplustes.

Akts.-selts „ODOR“ TALLINNAS.

Parfümeeria-, kosmeetika, majandustarbe-
ainete ning arstimisvahendite vabrik.

Põhikapitaal Mk. 8.000.000.—

Tagavarakapitaalid Mk. 2.500.000.—

Valmistab mitmesugust kaupa, mis oma headuse kui ka hinna poolest
väljamaa omadega täiesti võistelda võivad.

Müügil on:

- a) **Parfümeeria- ja kosmeetikakaubad:**
Paremad lõhnaõlid — ilupudelites ja karpides, nagu: Divinia, L'origan,
Ideal, Oeillet, Coeur de Jeannette j. n. e.
Kõiksugused kreemid, juukseveed, kölniveed, puudrid, huulte-pumatid j. n. e.
- b) **Majandustarbeained:**
80% äädika-essents, jahvatatud pipar ja kaneel, eht Vene sinep, söögiõlid,
vanilliin-suhkur, pesusine, masina- ja püssiõli, mitmesugused pesemis-
pulbrid, metallpuhastamise määre, „Prussaka surm“ ja „Lutika surm“,
saapakreemid ja veesaapa määre, puuviljasiirupid ja -essentsid j. n. e.
- c) **Arstimise vahendid:**
Boromenthool — nohu vastu, männiekstrakt — vannide tarvis jooksja-
haiguse juures, Ligu. ferri albuminati — verevaesuse vastu j. n. e.
- d) **Kontorimaterjalid:**
Iga värvi tindid, tempelvärvid, hektograaftindid, kontoriliim, kirja- ja paki-
lakid j. n. e.
- e) **Kulinaarained:**
Mixed pickles, marineeritud seened, beefsteaksauce, kabul, kaprid, valged
seened, morchlid j. n. e.

Vabrik, Kivimurru tän. nr. 2 — telefon 4-98.

Müük suurel arvul kontoris — Jaani tänav nr. 6 — telefon 14-23.

Müük väikesel arvul OMAS KAUPLUSES

⋈ ⋈

Põhja Panga majas, Suur Karja tänav nr. 20.

⋈ ⋈

Peale seda on meie kaubad saadaval kõikides paremates linna- ja maa-
kauplustes.